

Prameny a použitá literatura

In: Přichystalová, Renáta; Kalová, Kateřina; Boberová, Kateřina; Nováček, Jan. *Břeclav - Pohansko. IX., Pohřební areály z Jižního předhradí (archeologicko-antropologická studie)*. Vydání první Brno: Masarykova univerzita, 2019, pp. 620-645

ISBN 978-80-210-9353-9 (váz.); ISBN 978-80-210-9354-6 (online : pdf)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/143759>

Access Date: 20. 03. 2025

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

15. PRAMENY A POUŽITÁ LITERATURA

15.1. Odborné analytické posudky

- Drozdová, E.* (nedat.): Pohansko – jihozápadní předhradí. Antropologická studie. Nepublikovaný antropologický posudek.
- Pokorná, L.* 2009: Keramika z výplně objektů v superpozici s hrobem. Nepublikovaný pasus z připravované dizetační práce autorky.
- Přichystal, A.* 2009: Petrografické určení kamenného překrytí hrobů v okolí sakrálního objektu na sv. předhradí Pohanska u Břeclavi v roce 2009. Nepublikovaný petroarcheologický posudek.
- Přichystal, A.* 2010: Petroarcheologické posouzení dvou kamenných brousků z Pohanska. Nepublikovaný petroarcheologický posudek.
- Vše uloženo v archivu Ústavu archeologie a muzeologie FF MU, Brno.

15.2 Nálezové zprávy a terénní dokumentace

- Břeclav – Pohansko 1975–1976:* Břeclav – Pohansko. Výzkum jihozáp. předhradí – polní dokumentace. Objekty+hroby.
- Břeclav – Pohansko 1976–1977:* Výzkum jihozáp. předhradí – polní dokumentace. Objekty+hroby.
- Břeclav – Pohansko 1977–1979, 1991:* Výzkum jihozáp. předhradí – polní dokumentace. Hroby.
- Vignatiová, J.* (nedat.): Katalog hrobů z jižního předhradí. Nepublikovaný písemný katalog hrobů z Jižního předhradí, Břeclav – Pohansko.

15.3 Edice a překlady

- BIBLIA:* 1991: Biblia. Písmo sväté starej a novej zmluvy. Banská Bystrica.
- Dětmar z Merseburku:* Kronika, překlad Neškudla, B. – Žytek, J., 2008, Praha.
- Helmold:* Helmolda kněze buzovského Slovanská kronika, překlad Vrátný, K., 1947, Praha.
- Kosmas:* Kronika česká, překlad Hrdina, K., 1949, Praha.
- Jiří David ze Zdic:* Novodobý stav Velké Rusi neboli Moskevskva, překlad Koláček, J. 2008, Olomouc.
- MMFH IV:* 1971: Bartoňková, D. – Haderka, K. – Havlík, L. – Ludvíkovský, J. – Vašica, J. – Večerka, R. eds., *Magnae Moraviae Fontes Historici IV. Leges, Textus Iuridici, Supplementa.* Brno.
- Pokračovatelé Kosmovi:* editoři Hrdina, K. – Tomek, V. V. – Bláhová, M., 1974, Praha.

15.4 Literatura

- Acsádi, G. – Nemeskéri, J.* 1970: History of human life span and mortality. Budapest.
- Adler, C. P.* 2005: Knochenkrankheiten. Berlin – Heidelberg – New York.
- Albarella U.* 2006: Pig husbandry and pork consumption in medieval England. In: Woolgar, C. – Serjeantson, D. – Waldron, T. eds., *Food in Medieval England: diet and nutrition.* Oxford, 72–87.
- Alonso, A. – Martin, P.* 2005: A real-time PCR protocol to determine the number of amelogenin (X-Y) gene copies from forensic DNA samples. *Methods in Molecular Biology* 297, 31–44.

- Ambros, C. – Müller, H-H. 1980: Frühgeschichtliche Pferdeskelettfunde aus dem Gebiet der Tschechoslowakei. In: *Archaeologica Slovaca Fontes XIII*. Bratislava.
- Andersson, E. 2003: Textile production in Scandinavia during the Viking Age. In: Bender Jørgensen, L. – Bank-Burges, J. – Rast-Eicher, A. eds., *Textilien aus Archäologie und Geschichte*. Neumünster, 46–62.
- Andersson, E. 2005: Textile Production at Birka: Household Needs or Organised Workshops? In: Pritchard, F. et al. eds., *Northern Archaeological Textiles. NESAT VII*. Oxford, 44–50.
- Anderung, C. – Persson, P. – Bouwman, A. – Elburg, R. – Gotheerstrom, A. 2008: Fishing for ancient DNA. *Forensic Science International: Genetics* 2/2, 104–107.
- Anđelinović, Š. – Anerić, I. – Škorić, E. – Bašić, Ž. 2015: Skeleton Changes Induced by Horse Riding on Medieval Skeletal Remains from Croatia. *The International Journal of the History of Sport* 32/5, 708–721.
- Andreasson, H. – Gyllensten, U. – Allen, M. 2002: Real-time DNA quantification of nuclear and mitochondrial DNA in forensic analysis. *Biotechniques* 33/2, 402–404, 407–411.
- Andročuk, F. 2013: Vikings in East. Essays on the Contacts on the Road to Byzantium (800–1100). In: *Acta Universitatis Upsaliensis. Studia Byzantina Upsaliensia* 14. Uppsala.
- Angel, J. L. 1964: Osteoporosis: Thalassaemia? *American Journal of Physical Anthropology* 22/3, 369–373.
- Aspöck, E. 2008: What Actually is a 'Deviant Burial'? Comparing German-Language and Anglophone Research on 'Deviant Burials'. In: Murphy, E. ed., *Deviant Burial in the Archaeological Record*. Oxford, 17–34.
- Aufderheide, A. C. – Rodriguez-Martin, C. 1998: *The Cambridge encyclopedia of human paleopathology*. Cambridge.
- Balcárková, A. 2006: Nůž v raném středověku na příkladu nálezů z Břeclavi – Pohanska. Rukopis bakalářské diplomové práce. Masarykova univerzita. Brno.
- Balcárková, A. – Dresler, P. – Macháček, J. 2017: Povelkomoravská a mladohradištní keramika v prostoru dolního Podyjí. Brno.
- Barnes, E. 1994: *Developmental Defects of the Axial Skeleton in Paleopathology*. Colorado.
- Barta, P. – Bóna, M. – Keleši, M. 2015: Chronometrický výskum murív kostola sv. Juraja v Kostofanoch po Tribečom. *Archaeologia Historica* 40/2, 691–709.
- Bartošková, A. 2007: Výpověď keramiky z polohy Žabník k vývoji pohřbívání a sídlení v mikulčickém podhradí. *Archeologické rozhledy LIX*, 675–712.
- Bartošková, A. – Štefan, I. 2006: Rané středověká Budeč – pramenná základna a bilance poznatků (K problematice funkcí centrální lokality). *Archeologické rozhledy LVIII*, 724–757.
- Bialeková, D. 1958: Záchranný výskum slovanských sídlisk v Nitrianskom Hrádku a Bešeňove, okr. Šurany. *Slovenská archeológia VI*, 388–413.
- Bialeková, D. 1959: Závěrečná správa z výskumov slovanských sídlisk v Nitr. Hrádku a Bešeňove. *Slovenská archeológia VII*, 439–459.
- Bialeková, D. 1977: Sporen von slawischen Fundplätzen in Pobedim (Typologie und Datierung). *Slovenská archeológia XXV*, 103–160.
- Bednár, P. 2001: Sídlisková štruktúra Nítry v 9. storočí. In: Galuška, L. – Kouřil, P. – Měřínský, Z. eds., *Velká Morava mezi východem a západem*. Brno, 29–39.
- Bednár, P. – Samuel M. 2002: Nitriansky hrad na prelome tisícročí. In: Ruttkay, A. – Ruttkay, M. – Šalkovský, P. eds., *Slovensko vo včasnóm stredoveku*. Nitra, 149–155.
- Bentley, R. A. 2006: Strontium isotopes from the earth to the archaeological skeleton: a review. *Journal of archaeological method and theory*, 13/3, 135–187.
- Bentley, R. – Price, T. – Lüning, J. – Gronenborn, D. – Wahl, J. – Fullagar, P. 2002: Prehistoric migration in Europe. Strontium isotope analysis of Early Neolithic skeletons. *Current Anthropology* 43/5, 799–804.
- Beňuš, R. – Baldovič, M. – Masnicová, S. 2002: Pravdepodobný prípad tuberkulózy zo slovansko-avarského pohrebiska Cifer-Pác. *Bulletin Slovenskej antropologickej spoločnosti* 5, 1–9.
- Beňuš, R. – Masnicová, S. 2002: Analýza traumatických lézií v historických populáciách z lokality Devín-Za Kostolom (9. stor. n. l.) a Devín-Hrad (11.–12. stor. n. l.). *Bulletin Slovenskej antropologickej spoločnosti* 5, 10–17.
- Beňuš, R. – Obertová, Z. – Masnicová, S. 2010: Demographic, temporal and environmental effects on the frequency of cribra orbitalia in three Early Medieval populations from western Slovakia. *HOMO – Journal of Comparative Human Biology* 61/3, 178–190.
- Beranová, M. 1988: *Slované*. Praha.
- Beranová, M. – Lutovský, M. 2009: *Slované v Čechách. Archeologie 6.–12. století*. Praha.
- Berenbaum, F. – Sellam, J. 2008: Obesity and osteoarthritis: what are the links? *Joint Bone Spine* 75/6, 667–668.
- Berend, N. 2018: Christianizace střední Evropy. In: Štefan, I. – Wihoda, M. eds., *Kostel Panny Marie na Pražském hradě. Dialog nad počátky křesťanství v Čechách*. Praha, 12–28.

- Bergdahl, M. 2000:* Salivary flow and oral complaints in adult dental patients. *Community dentistry and oral epidemiology* 28/1, 59–66.
- Biermann, F. 2004:* Schlüssel und Sichel in spätmittelalterlichen Gräbern Brandenburgs. *Archäologisches Korrespondenzblatt* 34, 435–446.
- Biermeier, S. 1999:* Frühmittelalterliche Siedlung mit Hofgrablegen von Mitterlern. *Das archäologische Jahr in Bayern* 1999, 93–96.
- Black, T. K. I. 1978:* Sexual Dimorphism in the Tooth-Crown Diameters of the Deciduous Teeth. *American Journal of Physical Anthropology* 48, 77–82.
- Blair, J. 2005:* *The Church in Anglo-Saxon Society.* Oxford.
- Blum, J. D. – Taliaferro, E. H. – Weisse, M. T. – Holmes, R. T. 2000:* Changes in Sr/Ca, Ba/Ca and $87\text{Sr}/86\text{Sr}$ ratios between trophic levels in two forest ecosystems in the northeastern USA. *Biogeochemistry*, 49/1, 87–101.
- Boberová, K. 2012:* Genetická studie lidí z jižního předhradí Břeclav – Pohansko. Rukopis dizertační práce. Masarykova univerzita. Brno.
- Boberová, K. 2014:* Využití genetiky v antropologii. In: Cichá, M. ed., *Integrální antropologie.* Praha, 80–89.
- Boberová, K. – Drozdová, E. 2011:* DNA-based sex determination in children and undeterminable skeletal remains from burial site The South Precinct (Pohansko near Břeclav). In: Macháček, J. – Ungerman, Š. Hrsg., *Praktische Funktion, gesellschaftliche Bedeutung und symbolischer Sinn der frühgeschichtlichen Zentralorte in Mitteleuropa. Studie zur Archäologie Europas* 14. Bonn, 155–164.
- Boberová, K. – Drozdová, E. – Pížová, K. 2012:* Application of Molecular Genetic Methods in Anthropological and Paleodemographic Studies of Fragmentary and Damaged Skeletal Material from Rescue Excavations. *Journal of Life Sciences* 6/9, 961–969.
- Boddington, A. 1996:* Raunds Furnells: the Anglo-Saxon church and churchyard. *Archaeological report no. 7.* London.
- Bodoriková, S. – Thurzo, M. – Drozdová, E. 2005:* Kazivosť zubov adolescentov a dospelých zo staroslovanského pohrebiska Pohansko – „Pohřebiště okolo kostela“ pri Breclavi, Česká republika. *Acta Rerum Naturalium Musei Nationalis Slovaci* 51, 88–101.
- Böhme, H. W. 1996:* Adel und Kirche bei den Alamannen der Merowingerzeit. *Germania* 74, 477–507.
- Boutrand, L. – Egyed, B. – Furedi, S. – Mommers, N. – Mertens, G. – Vandenberghe, A. 2001:* Variations in primer sequences are the origin of allele drop-out at loci D13S317 and CD4. *International Journal of Legal Medicine* 114/4-5, 295–297.
- Braccini, T. 2014:* Před Draculou: archeologie upíra. Praha.
- Brachmann, H. 1965:* Mittelalterliche Siedlungsfunde aus Dabrun, Kreis Wittenberg. *Jahresschrift für mitteldeutsche Vorgeschichte* 49, 145–204.
- Brickley, M. 2006:* Rib fractures in the archaeological record: a useful source of sociocultural information? *International Journal of Osteoarchaeology* 16/1, 61–75.
- Brinch, O. – Moller-Christensen, V. 1949:* On comparative investigations into the occurrence of dental caries in archaeological skulls. *Odontologisk tidskrift* 57, 357–373.
- Bromová, M. 2003:* Molekulárně biologické stanovení pohlaví u lidských jedinců archeologického naleziště v Žatci. Rukopis diplomové práce. Univerzita Karlova. Praha.
- Bronk Ramsey, C. – Lee, S. 2013:* Recent and Planned Developments of the Program OxCal. *Radiocarbon*, 55/2–3, 720–730.
- Březinová, G. a kol. 2003:* Nitra-Chrenová. Archeologické výskumy na plochách stavenísk Shell a Baumax. Katalóg. In: *Archaeologica Slovaca Monographiae. Catalogi* IX. Nitra.
- Březinová, H. 2007:* Textilní výroba v českých zemích ve 13.–15. století. Poznání textilní produkce na základě archeologických pramenů. In: *Dissertationes Archaeologicae Brunenses Pragensesque* 2. Brno – Praha.
- Březinová, H. – Přichystalová, R. 2014:* Úvahy o textilní výrobě na Pohansku na základě analýzy nálezů textilních fragmentů a předmětů souvisejících se sprádáním a tkaním. *Památky archeologické CV*, 155–214.
- Buckwalter, J. A. 2003:* Sports, joint injury, and posttraumatic osteoarthritis. *Journal of Orthopaedic & Sports Physical Therapy* 33/10, 578–588.
- Budd, P. – Millard, A. – Chenery, C. – Lucy, S. – Roberts, C. 2004:* Investigating population movement by stable isotope analysis: a report from Britain. *Antiquity* 78/299, 127–141.
- Budd, P. – Montgomery, J. – Barreiro, B. – Thomas, R. G. 2000:* Differential diagenesis of strontium in archaeological human dental tissues. *Applied Geochemistry* 15/5, 687–694.
- Burger, J. – Hummel, S. – Hermann, B. – Henke, W. 1999:* DNA preservation: a microsatellite-DNA study on ancient skeletal remains. *Electrophoresis* 20/8, 1722–1728.

- Burke, K. L. 2012: Schmorl's Nodes in an American Military Population: Frequency, Formation, and Etiology*, †. *Journal of Forensic Sciences* 57/3, 571–577.
- Burzler, A. 2000: Archäologische Beiträge zum Nobilifizierungsprozess in der jüngeren Merowingerzeit. Kalmünz.
- Bücker, Ch. – Hoepfer, M. 2000: Dispersed and nucleated Settlements in Southwest Germany in Merovingian Times. In: Klápště, J. ed., *Ruralia III. Památky archeologické – Supplementum* 14. Praha, 217–232.
- Butler, J. M. 2005: *Forensic DNA Typing. Biology, Technology, and Genetics of STR Markers*. Amsterdam – Boston – Heidelberg – London – New York – Oxford – Paris – San Diego – San Francisco – Singapore – Sydney – Tokyo.
- Cadet, J. – Sage, E. – Douki T. 2005: Ultraviolet radiation-mediated damage to cellular DNA. *Mutation Research* 571/1-2, 3–17.
- Campillo, D. 1998: Primary Benign Skull Tumors in Paleopathology. *Journal of Paleopathology* 10/2, 73–89.
- Campillo, D. 2005: Paleoradiology III: Neoplastic Condition. *Journal of Paleopathology* 17/3, 93–135.
- Capelli, C. – Tschentscher, F. – Pascali, V. L. 2003: “Ancient” protocols for the crime scene? Similarities and differences between forensic genetics and ancient DNA analysis. *Forensic Science International* 131/1, 59–64.
- Cappellini, E. – Chiarelli, B. – Sineo, L. – Casoli, A. – Di Gioia, A. – Vernesi, C. – Biella, M. C. – Caramelli, D. 2004: Biomolecular study of the human remains from tomb 5859 in the Etruscan necropolis of Monterozzi, Tarquinia (Viterbro, Italy). *Journal of Archaeological Science* 31, 603–612.
- Caramelli, D. – Lalueza-Fox, C. – Capelli, C. – Lari, M. – Sampietro, M. L. – Gigli, E. – Milani, L. – Pilli, E. – Guimaraes, S. – Chiarelli, B. et al. 2007: Genetic analysis of the skeletal remains attributed to Francesco Petrarca. *Forensic Science International* 173/1, 36–40.
- Carli-Thiele, P. 1996: Spuren von Mangelkrankungen an steinzeitlichen Kinderskeleten. In: *Fortschritte in der Paläopathologie und Osteoarchäologie* 1. Göttingen.
- Colson, I. B. – Richards, M. B. – Bailey, J. F. – Sykes, B. C. – Hedges, R. E. M. 1997: DNA Analysis of Seven Human Skeletons Excavated from the Terp of Wijnaldum. *Journal of Archaeological Science* 24, 911–917.
- Cooper, J. C. 1986: *Lexikon alter Symbole*. Leipzig.
- Cooper, A. – Poinar, H. N. 2000: Ancient DNA: do it right or not at all. *Science* 289/5482, 1139.
- Cunha, E. – Fily, M.-L. – Clisson, I. – Santos, A. L. – Silva, A. M. – Umbelino, C. – César, P. – Corte-Real, A. – Crubézy, E. – Ludes, B. 2000: Children at the Convent: Comparing Historical Data, Morphology and DNA Extracted from Ancient Tissues for Sex Diagnosis at Santa Clara-a-Velha (Coimbra, Portugal). *Journal of Archaeological Science* 27, 949–952.
- Čáp, P. 1982: Plátované nože z Břeclavi-Pohanska. *Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity* E27, 291–295.
- Čáp, P. – Dresler, P. – Macháček, J. – Přichystalová, R. 2010: Grossmährische Kirchen in Pohansko bei Břeclav. In: *Frühmittelalterliche Kirchen als archäologische und historische Quelle. Internationale Tagungen in Mikulčice VIII*. Brno, 187–204.
- Čech, P. 2000: Mocenský vývoj v severozápadních Čechách do počátku 11. století. In: *Přemyslovský stát kolem roku 1000. Na paměť knížete Boleslava II († 7. Února 999)*. Praha, 155–173.
- Černá, E. – Hulínský, V. – Gedeon, O. 2001: Výpověď mikroanalýz vzorků skel z raného středověku. *Archeologické rozhledy* LIII, 59–89.
- Černý, V. 1995: Význam tafonomických procesů při studiu pohřebního ritu. *Archeologické rozhledy* XLVII, 301–313.
- Černý, V. – Siegllová, Z. – Brdička, R. 1997: „Molekulární archeologie“ – aplikace molekulárně biologických metod v archeologii a jejich využití při studiu pravěkých populací. *Archeologické rozhledy* XLIX, 526–543.
- Červinka, I. L. 1948: Hradiště a velehrady na Moravě. *Uherské Hradiště*.
- Danielisová, A. 2003: *Rituální pohřby koní v raném středověku*. Rukopis seminární práce Masarykova univerzita. Brno.
- Davoren, J. – Vanek, D. – Konjhodzic, R. – Crews, J. – Huffine, E. – Parsons, T. J. 2007: Highly effective DNA extraction method for nuclear short tandem repeat testing of skeletal remains from mass graves. *Croatian Medical Journal* 48/4, 478–485.
- Delbridge, M. L. – Graves, J. A. 1999: Mammalian Y chromosome evolution and the male-specific functions of Y chromosome-borne genes. *Reviews of Reproduction* 4/2, 101–109.
- DeNiro, M. J. 1985: Postmortem preservation and alteration of in vivo bone collagen isotope ratios in relation to paleodietary reconstruction. *Nature* 317/6040, 806–809.
- Devriendt, W. – Piercecchi-Marti, M. D. – Ardagna, Y. – Mahieu, E. – Hershkovitz, I. – Signoli, M. – Dutour, O. 2004: Two Neolithic cases of Hyperostosis frontalis interna. *International Journal of Osteoarchaeology* 14/5, 414–418.
- Döbler, H. 2000: *Die Germanen. Legende und Wirklichkeit von A – Z*. München.
- Dobnalíková, L. 1994: *Neurocranium starých Slovanů z Pohanska*. Rukopis magisterské diplomové práce. Masarykova univerzita. Brno.

- Dokládál, M. 1994:* Anatomie zubů a chrupu. Brno.
- Dokládál, M. 1999:* Morfologie spálených kostí. Význam pro identifikaci osob. Brno.
- Donié, S. 1999:* Soziale Gliederung und Bevölkerungsentwicklung einer frühmittelalterlichen Siedlungsgemeinschaft. Untersuchungen zum Gräberfeld bei Schretzheim. Bonn.
- Doppelfeld, O. 1964:* Das fränkische Knabengrab unter dem Chor des Kölner Domes. *Germania* 42, 156–188.
- Dostál, B. 1966:* Slovanská pohřebiště ze střední doby hradištní na Moravě. Praha.
- Dostál, B. 1968:* Slovanské kultovní místo na Pohansku u Břeclavi? (K interpretaci kúlového objektu č. 39). *Vlastivědný věstník moravský* XX, 3–25.
- Dostál, B. 1970:* Velkomoravské hradisko Břeclav – Pohansko. Deset let archeologických výzkumů. *Vlastivědný věstník moravský* XXXII, 1–29.
- Dostál, B. 1970a:* Severovýchodní předhradí Břeclavi-Pohanska. Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity E15, 117–144.
- Dostál, B. 1975:* Břeclav-Pohansko IV. Velkomoravský velmožský dvorec. Brno.
- Dostál, B. 1978:* Dvacet let archeologického výzkumu Břeclavi-Pohanska. *Vlastivědný věstník moravský* XXX, 129–157.
- Dostál, B. 1980:* Typy pohřebišť 9.–10. století na Moravě a jejich vztah k jednotlivým typům. Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity E25, 290–293.
- Dostál, B. 1981:* Duté trojčipé parohové předměty v raném středověku. Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity E26, 43–58.
- Dostál, B. 1982:* Drobná pohřebiště a rozptýlené hroby z Břeclavi-Pohanska. Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity E27, 135–209.
- Dostál, B. 1984:* Východní brána hradiska Pohanska. Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity E29, 143–166.
- Dostál, B. 1985:* Břeclav-Pohansko III. Časně slovanské osídlení. Brno.
- Dostál, B. 1986:* Velké zahloubené stavby z Břeclavi-Pohanska. Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity E31, 97–137.
- Dostál, B. 1987:* Obytné zemnice z řemeslnického areálu Břeclavi-Pohanska. Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity E32, 63–100.
- Dostál, B. 1988:* Třicet let archeologického výzkumu Břeclavi-Pohanska. *Vlastivědný věstník moravský* XL, 307–330.
- Dostál, B. 1990:* Raně feudální společnost Velké Moravy na základě objevů v Břeclavi-Pohansku. In: *Pravěk a slovanské osídlení Moravy*. Sborník příspěvků k osmdesátým narozeninám akademika Josefa Poulíka. Brno, 282–287.
- Dostál, B. 1992:* K pohanství moravských Slovanů. Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity C39, 8–17.
- Dostál, B. 1993:* Velkomoravský řemeslnický areál v Břeclavi-Pohansku. *Jižní Morava* 29/32, 31–54.
- Dostál, B. 1994:* K počátkům slovanské tuhové keramiky na Moravě. Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity E39, 43–82.
- Dostál, B. – Hašek, V. – Měřínský, Z. – Vignatiová, J. 1981:* Uplatnění geofyziky při archeologickém výzkumu opevněných sídlišť na Moravě. *Vlastivědný věstník moravský* XXXIII, 49–59.
- Dostál, B. – Vignatiová, J. 1981:* Břeclav-Pohansko 1979 (okr. Břeclav). Přehled výzkumů 1979, 37–39.
- Dostál, B. – Vignatiová, J. 1984:* Břeclav – Pohansko 1982 (okr. Břeclav). Přehled výzkumů 1982, 35–37.
- Dostál, B. – Vignatiová, J. 1987:* Břeclav-Pohansko 1984 (okr. Břeclav). Přehled výzkumů 1984, 36–38.
- Dostál, B. – Vignatiová, J. 1993:* Břeclav-Pohansko 1990 (okr. Břeclav). Přehled výzkumů 1990, 87–89, 165–163.
- Douki, T. – Laporte, G. – Cadet, J. 2003:* Inter-strand photoproducts are produced in high yield within A-DNA exposed to UVC radiation. *Nucleic Acids Research* 31/12, 3134–3142.
- Dresler, P. 2011:* Opevnění Pohanska u Břeclavi. In: Měřínský, Z. – Klápště, J. eds., *Dissertationes Archeologicae Brunenses/Pragensesque* 11. Brno.
- Dresler, P. 2016:* Břeclav-Pohansko VIII. Hospodářské zázemí centra nebo jen osady v blízkosti centra? Brno.
- Dresler, P. – Humlová, B. – Macháček, J. – Rybníček, M. – Škojec, J. – Vrbová Dvorská, J. 2010:* Dendrochronologické datování raně středověké aglomerace na Pohansku u Břeclavi. In: *Zaměřeno na středověk*. Zdeňkovi Měřínskému k 60. narozeninám. Praha, 112–138.
- Dresler, P. – Kučera, M. – Macháček, J. – Petrželka, R. – Vlach, M. – Židek, O. 2008:* POHAN DATA SERVER – digitální datový sklad archeologické organizace. In: Macháček J. ed., *Počítačová podpora v archeologii* 2. Brno, 30–46.
- Dresler, P. – Macháček, J. 2009:* Břeclav-Pohansko: stav a zpracování výzkumů předhradí. In: Dresler, P. – Měřínský, Z. eds., *Archeologie doby hradištní v České a Slovenské republice*. Brno, 54–61.

- Dresler, P. – Macháček, J. – Přichystalová, R. 2008: Die Vorburgen des frühmittelalterliches Zentralortes in Pohansko bei Břeclav. In: Internationale Tagungen in Mikulčice VII. Burg – Vorburg – Suburbium. Zur Problematik der Nebenareale frühmittelalterlicher Zentren. Brno, 229–270.
- Dresler, P. – Přichystalová, R. – Macháček, J. 2014: Archeologický výzkum severovýchodního předhradí Pohanska u Břeclavi 2012–2013. Jižní Morava 50/53, 45–56.
- Drobnič, K. 2006: A new primer set in a SRY gene for sex identification. International Congress Series 1288, 268–270.
- Drozdová, E. 1992: Pokus o získání demografických údajů ze silně poškozeného materiálu z lokality Pohansko – jihozápadní předhradí. Rukopis magisterské diplomové práce. Masarykova univerzita. Brno.
- Drozdová, E. 1997: Antropologická studie staroslovanského obyvatelstva sídelního komplexu Břeclav-Pohansko. Rukopis dizertační práce. Masarykova univerzita. Brno.
- Drozdová, E. 2001: Antropologická charakteristika staroslovanského obyvatelstva hradiště Pohansko u Břeclavi. In: Měřínský, Z. ed., Konference Pohansko 1999. 40 let od zahájení výzkumu slovanského hradiska Břeclav-Pohansko, *Archaeologia madaevalis Moravica et Silesiana* 1/2000. Brno, 111–125.
- Drozdová, E. 2005: Břeclav – Pohansko VI. Slovanští obyvatelé velkomoravského hradiska Pohansko u Břeclavi. Brno.
- Drozdová, E. – Beneš, J. 1997: Břeclav-Pohansko: Souther Precincts. *Anthropological Study. Anthropologie* XXXV/3, 261–273.
- Drozdová, E. – Beneš, J. 2001: Pohansko u Břeclavi, Jižní předhradí. Demografická struktura sídliště a jeho vztah k jiným staroslovanským pohřebištím na území České republiky. In: Bláha, P. – Novotný, V., eds., *Antropologický sborník. Libice 1996. Sborník České společnosti antropologické XXXVIII*, 25–32.
- Drozdová, E. – Parma, D. – Unger, J. 2005: Hromadný hrob obětí slovansko-maďarského střetu v 9.–10. století u Brankovic. *Archeologické rozhledy* LVII, 167–179.
- Drozdová, E. – Šedo, O. 2004: Úvodní informace o objektu 6/86 s pohozenými lidskými a zvířecími kostrami z doby velkomoravské v Letonicích. In: Hašek, V. – Nekuda, R. – Ruttkay, M., eds., *Ve službách archeologie V*. Brno, 223–235.
- Dušek, M. 1964: Kostrové pohřebisko z X. a XI. století v Dolnom Petri II. *Študijné zvesti* 14, 197–210.
- Dynda, J. 2017: Slované pohanství ve středověkých latinských pramenech. Praha.
- Dynda, J. 2018: České a moravské pohanství. In: Štefan, I. – Wihoda, M. eds., *Kostel Panny Marie na Pražském hradě. Dialog nad počátky křesťanství v Čechách*. Praha, 29–55.
- Eibl, F. 2005: Zur Kenntnis altbayerischer älter- bis spätmittelalterlicher Bestattungen in und um Kirchen. In: Chytráček, M. – Michálek, J. – Rind, M. M. – Schmotz, K. eds., *Archäologische Arbeitsgemeinschaft Ostbayern/ West- und Südböhmen. 14. Treffen 23. bis 26. Juni 2004 in Heřmaň bei Písek. Rahden/Westf.*, 223–245.
- Eisner, J. 1948: Základy kovářství v době hradištní v Československu. *Slavia Antiqua* 1, 367–396.
- Eisner, J. 1966: Rukověť slovanské archeologie. Počátky Slovanů a jejich kultury. Praha.
- El-Najjar, M. Y. – Ryan, D. J. – Turner, C. G. – Lozoff, B. 1976: The etiology of porotic hyperostosis among the prehistoric and historic Anasazi Indians of Southwestern United States. *American Journal of Physical Anthropology* 44/3, 477–487.
- Eliášová, I. – Mazura, I. 2009: Určení pohlaví kosterního materiálu pomocí amelogeninu. *Česká antropologie* 59/1-2, 14–15.
- Esbed, V. – Latimer, B. – Greenwald, C. M. – Jellema, L. M. – Rothschild, B. M. – Wish-Baratz, S. – Hershkovitz, I. 2002: Button osteoma: its etiology and pathophysiology. *American Journal of Physical Anthropology* 118/3, 217–230.
- Faccia, K. J. – Williams, R. C. 2008: Schmorl's nodes: clinical significance and implications for the bioarchaeological record. *International Journal of Osteoarchaeology* 18/1, 28–44.
- Faerman, M. – Bar-Gal, G. K. – Filon, D. – Greenblatt, C. L. – Stager, L. – Oppenheim, A. – Smith, P. 1998: Determining the Sex of Infanticide Victims from the Late Roman Era through Ancient DNA Analysis. *Journal of Archaeological Science* 25, 861–865.
- Faerman, M. – Filon, D. – Kahila, G. – Greenblatt, C. L. – Smith, P. – Oppenheim, A. 1995: Sex identification of archaeological human remains based on amplification of the X and Y amelogenin alleles. *Gene* 167/1-2, 327–332.
- Faure, G. – Mensing, T. M. 2009: *Isotopes: Principles and Applications*. Wiley.
- Febring, G. P. 1992: *Einführung in die Archäologie des Mittelalters*. Darmstadt.
- Felson, D. T. – Lawrence, R. C. – Dieppe, P. A. – Hirsch, R. – Helmick, C. G. – Jordan, J. M. – Kington, R. S. – Lane, N. E. – Nevitt, M. C. – Zhang, Y. 2000: Osteoarthritis: new insights. Part 1: the disease and its risk factors. *Annals of Internal medicine* 133/8, 635–646.

- Fikar V.* 2016: Osteobiografie ranně středověkého bojovníka z Pohanska. Rukopis diplomové práce. Univerzita Karlova. Praha.
- Fojtová, M. – Jarošová, I.* 2012: Demografie dolnověstonické populace z pohřebiště Na Pískách. In: Jarošová, I. – Fojtová, M. – Tvrdý, Z. eds., Antropologická analýza raně středověké populace z Dolních Věstonic – Na Pískách. Brno, 21–30.
- Fojtík, P. – Prokeš, L.* 2006: Pohřby těhotných žen a fenomén posmrtného „porodu v rakvi“. *Pravěk NŘ* 2004/14, 225–236.
- Francès, F. – Portolés, O. – González, J. I. – Coltell, O. – Verdú, F. – Castelló, A. – Corella, D.* 2007: Amelogenin test: From forensics to quality control in clinical and biochemical genomics. *Clinica Chimica Acta* 386, 53–56.
- Fridrich, K. L. – Pena-Velasco, G. – Olson, R. A. J.* 1992: Changing trends with mandibular fractures: A review of 1,067 cases. *Journal of Oral and Maxillofacial Surgery* 50/6, 586–589.
- Friesinger, H.* 1971: Frühmittelalterliche Körpergräber in Tulln, NÖ. *Archaeologia Austriaca* 50, 197–261.
- Frolík, J. a kol.* 2014: Pohřebiště v Lumbeho zahradě na Pražském hradě. Díl II. Studie. In: *Castrum Pragense* 12. Praha.
- Frolík, J. – Smetánka, Z.* 2014: Pohřebiště v Lumbeho zahradě na Pražském hradě. Díl I. Katalog. In: *Castrum Pragense* 12. Praha.
- Gabriel, I.* 1988: Zur Innenbebauung von Starigard/Oldenburg. *Bericht der Römisch-Germanischen Kommission* 69, 55–86.
- Galuška, L.* 1996: Uherské Hradiště – Sady. Křesťanské centrum říše velkomoravské. Brno.
- Galuška, L.* 2002: Deset let archeologických výzkumů Moravského zemského muzea v oblasti Starého Města (1992–2001). *Přehled výzkumů* 43 (2001), 51–69.
- Galuška, L.* 2004: Velkomoravské hroby revenantů ze Starého Města. In: Fusek, G. ed., *Zborník na počesť Dariny Bialekovej*. Nitra, 81–90.
- Garam, E.* 1995: Das awarenzeitliche Gräberfeld von Tiszafüred. Budapest.
- Gärtner, T.* 2017: Female warriors and ‘cross-dressing’ in early medieval Bavaria? Some critical comments. *Archeologické rozhledy* LXIX, 109–120.
- Gediga, B.* 1970: Początki i rozwój wczesnośredniowiecznego ośrodka miejskiego na Ostrówku w Opolu. *Slavia Antiqua* XVI, 105–144.
- Geschickter, C. F. – Maseritz, I. H.* 1938: Myositis ossificans. *Journal of Joint and Bone Surgery* 20/3, 661–674.
- Geibig, A.* 1991: Beiträge zur morphologischen Entwicklung des Schwertes im Mittelalter. Eine Analyse des Fundmaterials vom ausgehenden 8. bis zum 12. Jahrhundert aus Sammlungen der Bundesrepublik Deutschland. In: *Offa-Bücher* 71. Neumünster.
- Gładkowska – Rzczycka, J.* 1998: Periostitis: cause, form and frequency in paleopathology. *Mankind quarterly* 38/3, 217.
- Geisler, H.* 1993: Studien zur Archäologie frühmittelalterlicher Siedlungen in Altbayern. Straubing.
- Geisler, M.* 1994: Statistické zhodnocení mladohradištního pohřebiště z Holubic, okr. Vyškov. *Pravěk NŘ* 2/1992, 359–370.
- Geller, P. L.* 2005: Skeletal analysis and theoretical complications. *World Archaeology* 37/4, 597–609.
- Gieysztor-Miłobędzka, E.* 1990: Semiotyczne aspekty przestrzeni kościelnej. *Studia Semiotyczne* 16, 59–76.
- Gilbert, M. T. – Bandelt, H. J. – Hofreiter, M. – Barnes, I.* 2005: Assessing ancient DNA studies. *Trends in Ecology & Evolution* 20/10, 541–544.
- Gilbert, M. T. P. – Hansen, A. J. – Willerslev, E. – Turner-Walker, G. – Collins, M.* 2006: Insights into the Processes behind the Contamination of Degraded Human Teeth and Bone Samples with Exogenous Sources of DNA. *International Journal of Osteoarchaeology* 16, 156–164.
- Gilbert, M. T. P. – Rudbeck, L. – Willerslev, E. – Hansen, A. J. – Smith, C. – Penkman, K. E. H. – Prangenberg, K. – Nielsen-Marsh, C. M. – Jans, M. E. – Arthur, P. et al.* 2005: Biochemical and physical correlates of DNA contamination in archaeological human bones and teeth excavated at Matera, Italy. *Journal of Archaeological Science* 32, 785–793.
- Giles, E. – Elliot, O.* 1963: Sex determination by discriminant function analysis of crania. *American Journal of Physical Anthropology* 21, 53–68.
- Goh, S. – Tan, C. – Price, R. – Edmondston, S. – Song, S. – Davis, S. – Singer, K.* 2000: Influence of age and gender on thoracic vertebral body shape and disc degeneration: an MR investigation of 169 cases. *Journal of Anatomy* 197/04, 647–657.
- Gonzalez-Garcin, V. – Soulard, G. – Velemínský, P. – Stránská, P. – Bruzek, J.* 2012: Socioeconomic Influence on Caries Susceptibility in Juvenile Individuals with Limited Dental Care: Example from an Early Middle Age

- Population (Great Moravia, 9th–10th Centuries A. D., Czech Republic). In: Li, D. M.Y. ed., *Contemporary Approach to Dental Caries*, 35–62.
- Goodman, A. H. 1993: On the Interpretation of Health from Skeletal Remains. *Current Anthropology* 34/3, 281–288.
- Goodman, A. H. – Martinez, C. – Chavez, A. 1991: Nutritional supplementation and the development of linear enamel hypoplasias in children from Tezonteopan, Mexico. *The American Journal of Clinical Nutrition* 53/3, 773–781.
- Goodman, A. H. – Rose, J. C. 1990: Assessment of systemic physiological perturbations from dental enamel hypoplasias and associated histological structures. *American Journal of Physical Anthropology* 33, 59–110.
- Goodman, A. H. – Song, R. 1999: Sources of variation in estimated ages at formation of linear enamel hypoplasias. In: Hoppa, R. – Fitzgerald, C. eds., *Human growth in the past, studies from bones and teeth*. Cambridge, 210–240.
- Graham, E. A. 2006: Sex determination. *Forensic Science, Medicine and Pathology* 2/4, 283–286.
- Graham, E. A. 2007: DNA reviews: Ancient DNA. *Forensic Science, Medicine and Pathology* 3, 221–225.
- Grauer, A. L. 2016: *A Companion to Paleopathology*. Oxford.
- Grefen-Peters, S. 1992: Doppelbestattungen in awarischen Gräberfeldern – Wege und Grenzen der anthropologischen Forschung. In: Daim, F. Hrsg., *Awarenforschungen 2. Studien zur Archäologie der Awaren 4*. Wien, 1193–1228.
- Gresky, J. 2006: Ätiologie und Epidemiologie der Erkrankungen des Craniums bei der Population des bajuwarischen Gräberfeldes von Harting (Oberpfalz). Göttingen.
- Grupe, G. – Garland, N. Eds. 1993: *Histology of ancient human bone. Methods and Diagnosis*. Berlin – New York – Tokyo.
- Györfi, G. 2003: *Święty Stefan I: król Węgier i jego dzieło*. Warszawa.
- Haas-Rochholz, H. – Weiler, G. 1997: Additional primer sets for an amelogenin gene PCR-based DNA-sex test. *International Journal of Legal Medicine* 110/6, 312–315.
- Hajdu, T. – Fóthi, E. – Bernert, Z. – Molnár, E. – Lovász, G. – Ko, I. – Köhler, K. – Marcsik, A. 2009: Appearance of hyperostosis frontalis interna in some osteoarcheological series from Hungary. *HOMO – Journal of Comparative Human Biology* 60/3, 185–205.
- Hajdu, T. – Fóthi, E. – Kovári, I. – Merczi, M. – Molnár, A. – Maász, G. – Avar, P. – Marcsik, A. – Márk, L. 2012: Bone tuberculosis in Roman Period Pannonia (western Hungary). *Memórias do Instituto Oswaldo Cruz* 107/8, 1048–1053.
- Hammer, R. – Harper, D. A. T. – Ryan, P. D. 2001: PAST: Paleontological Statistics Software Package for Education and Data Analysis. *Paleontologia Electronica* 4/1: <http://palaeo-electronica.org/2001/1/past/issue1_01.htm>. [cit. 18.2. 2011].
- Hammer, M. F. – Zegura, S. L. 1997: The Role of the Y Chromosome in Human Evolutionary Studies. *Evolutionary Anthropology* 5/4, 116–134.
- Hanáková, H. 1969: Eine anthropologische Analyse der slawischen Skelette aus dem Burgwall von Libice nad Cidlinou. *Anthropologie* VII/3, 3–30.
- Hanáková, H. – Stloukal, M. 1966: *Staroslovanské pohřebiště v Josefově*. Antropologický rozbor. Praha.
- Handt, O. – Hoss, M. – Krings, M. – Paabo, S. 1994: Ancient DNA: methodological challenges. *Experientia* 50/6, 524–529.
- Hanuliak, M. 1990: Aussagefähigkeiten archäologischer Quellen aus Flachgräberfeldern des 9.–12. Jahrhunderts. *Slovenská archeológia* XXXVIII, 147–192.
- Hanuliak, M. 1992: Gräberfeld der slawischen Population im 10. Jahrhundert im Gebiet der Westslowakei. *Slovenská archeológia* XL, 243–308.
- Hanuliak, M. 1994: Malé Kosihy I. Pohrebisko z 10.–11. storočia (Archeologicko-historické vyhodnotenie). In: *Materialia Archaeologica Slovaca XII*. Nitra.
- Hanuliak, M. 1998: Vampirizmus na pohrebiskách z prelomu včasného a vrcholného stredoveku. *Hieron* 3, 102–105.
- Hanuliak, M. 2004: Veľkomoravské pohrebiská. Pochovávanie v 9.–10. storočí na území Slovenska. Nitra.
- Hanuliak, M. 2004a: K poznatkom zo štúdia pohrebného rítu vo veľkomoravskom období. In: Marsina, R. – Ruttikay, A. eds., *Svätopluk 894–1994*. Nitra, 65–70.
- Hanuliak, M. 2006: Výnimočné formy inhumácie v stredoveku a novoveku. *Archaeologia Historica* 31/2006, 371–385.
- Hanuliak, M. 2007: Svedectvo nekropol o ekonomicko-sociálnej štruktúre zázemia veľkomoravských centier z územia Slovenska. In: Dresler, P. – Měřínský, Z. eds., *Archeologie doby hradištní v České a Slovenské republice*. Brno, 62–71.

- Hanuliak, M. – Kuzma, I. 2015:* Mužla-Čenkov II. Osídlenie z 9.–13. storočia. In: *Archaeologica Slovaca Monographiae. Studia XXV.* Nitra.
- Hanuliak, M. – Kuzma, I. – Šalkovský, P. 1993:* Mužla-Čenkov I. Osídlenie z 9.–12. storočia. In: *Materialia Archaeologica Slovaca X.* Nitra.
- Hassenpflug, E. 1999:* Das Laienbegräbnis in der Kirche. Historisch-archäologische Studien zu Alemannien im frühen Mittelalter. In: *Freiburger Beiträge zur Archäologie und Geschichte des ersten Jahrtausends, Band 1.* Rahden/Westf.
- Hawkins, C. L. – Davies, M. J. 2002:* Hypochlorite-induced damage to DNA, RNA, and polynucleotides: formation of chloramines and nitrogen-centered radicals. *Chemical Research in Toxicology* 15/1, 83–92.
- Hawkins, C. L. – Pattison, D. I. – Davies, M. J. 2003:* Hypochlorite-induced oxidation of amino acids, peptides and proteins. *Amino Acids* 25/3-4, 259–274.
- Härke, H. 2000:* Die Darstellung von Geschlechtergrenzen im frühmittelalterlichen Grabritual: Normalität oder Problem? In: *Pohl, W. – Reimitz, H. eds., Grenze und Differenz im frühen Mittelalter.* Wien, 181–196.
- Herrmann, J. 1970:* Feldberg, Rethra und das Problem der Wilzischen Höhenburgen. *Slavia Antiqua* XVI, 33–69.
- Herrmann, B. – Hummel, S. 1994:* Ancient DNA. Recovery and Analysis of Genetic Material from Paleontological, Archaeological, Museum, Medical, and Forensic Specimens. New York – Berlin – Heidelberg.
- Hill, C. R. – Duewer, D. L. – Kline, M. C. – Sprecher, C. J. – McLaren, R. S. – Rabbach, D. R. – Krenke, B. E. – Ensenberger, M. G. – Fulmer, P. M. – Storts, D. R. et al. 2011:* Concordance and population studies along with stutter and peak height ratio analysis for the PowerPlex (R) ESX 17 and ESI 17 Systems. *Forensic Science International: Genetics* 5/4, 269–275.
- Hillson, S. 1996:* *Dental Anthropology.* Cambridge.
- Hillson, S. 2005:* *Teeth.* Cambridge.
- Hladík, M. – Mazuch, M. 2010:* Problém interpretace vzájemného vztahu sídlištních a pohřebních komponent v prostoru mikulčické raněstředověké aglomerace. *Přehled výzkumů* 51, 197–207.
- Hladík, M. – Mazuch, M. – Poláček, L. 2008:* Das Suburbium des Burgwalls von Mikulčice und seine Bedeutung in der Struktur des Siedlungskomplexes. In: *Internationale Tagungen in Mikulčice VII. Burg – Vorburg – Suburbium. Zur Problematik der Nebenareale frühmittelalterlicher Zentren.* Brno, 179–212.
- Hlavica, M. 2015:* Značky na dnech nádob z Břeclavi-Pohanska v kontextu raně středověkého hrnčířství. *Rukopis magisterské diplomové práce.* Masarykova univerzita. Brno.
- Horáčková, L. – Strouhal, E. – Vargová, L. 2004:* *Základy paleopatologie.* Brno.
- Hornig, C. 1993:* Das spätsächsische Gräberfeld von Rullsdorf, Ldkr. Lüneburg. *Internationale Archäologie* 14. Buch am Erlbach.
- Hough, A. J. 2007:* Pathology of osteoarthritis. In: *Moskowitz, R. W. – Altman, R. D. – Hochberg, M. C. – Buckwalter, J. A. – Goldberg, V. M. eds., Osteoarthritis: Diagnosis and Medical/Surgical Management.* Lippincott. Philadelphia, 51–72.
- Hrdlička, L. – Frolík, J. 1961:* K problému závislosti velikosti hrobu na bohatosti jeho výbavy ve střední době hradištní. In: *Sborník Československé společnosti archeologické při ČSAV* 1, 24–28.
- Hrubý, V. 1955:* *Staré Město. Velkomoravské pohřebiště „Na valách“.* Praha.
- Hrubý, V. 1965:* *Staré Město, velkomoravský Velehrad.* Praha.
- Hrubý, V. 1966:* Das Bestattungsbrauchtum in Grossmähren. In: *Grossmähren und die christliche Mission bei den Slawen.* Wien, 39–40.
- Hummel, S. 2003:* *Ancient DNA Typing : Methods, Strategies and Applications.* Berlin – Heidelberg.
- Husár, M. 2014:* Žrdovo-bodné zbrane včasného stredoveku v Karpatskej kotline: 1. diel. *Typológia a jej vyhodnotenie.* Nitra.
- Chaloupka, R. – Ryba, L. 2014:* Krční epidurální absces – dvě kazuistiky. *Česká a slovenská neurologie a neurochirurgie* 77(110/2), 240–242.
- Chandraraj, S. – Briggs, C. A. – Opeskin, K. 1998:* Disc herniations in the young and end plate vascularity. *Clinical Anatomy* 11/3, 171–176.
- Chang, Y. M. – Burgoyne, L. A. – Both, K. 2003:* Higher failures of amelogenin sex test in an Indian population group. *Journal of Forensic Sciences* 48/6, 1309–1313.
- Chochol, J. 1973:* Antropologie staroslovanské skupiny z Lahovic u Prahy. *Památky archeologické* LXIV, 393–462.
- Chorvátová, H. 2004:* K relativnej chronológii pohrebiska Staré Město v polohe Na valách. *Acta Historica Neosoliensia* 7, 199–236.
- Chropovský, B. 1957:* Slovánske pohrebisko z 9. storočia vo Veľkom Grobe. *Slovenská archeológia* V, 174–239.
- Chropovský, B. 1962:* Slovánske pohrebisko v Nitre na Lupke. *Slovenská archeológia* X/1, 175–240.

- Chrzanowska, W. – Krupska, A. 2003:* Archäozoologische Analyse der Pfederbestatungen aus Mikulčice und Břeclav-Pohansko. In: Poláček, L. Hrsg., Studien zum Burgwall von Mikulčice V. Brno, 209–214.
- Iscan, M. Y. – Helmer, R. 1991:* Craniofacial Identification. New York.
- Jan, L. 2007:* K počátkům české šlechty. Družina, beneficium, pozemkové vlastnictví. In: Šlechta, moc a reprezentace ve středověku. Colloquia mediaevalia Pragensia 9. Praha, 45–52.
- Jankauskas, R. 1999:* Tuberculosis in Lithuania: paleopathological and historical correlation. In: Pálfi, G. – Dutour, O. – Deák, J. – Hutás, I. eds., Tuberculosis: Past and present. Golden Book Publisher and Tuberculosis Foundation. Budapest–Szeged, 551–558.
- Jakubowska, J. – Maciejewska, A. – Pawlowski, R. 2012:* Comparison of three methods of DNA extraction from human bones with different degrees of degradation. International Journal of Legal Medicine 126/1, 173–178.
- Jarošová, I. 2007:* Cribra orbitalia ve středověké populaci z Dolních Věstonic. In: Ve službách archeologie 07/2, 68–83.
- Jarošová, I. – Drozdová, E. 2007:* Rekonstrukce stravy pomocí dentálních mikroabrazí u obyvatel z Pohanska-Jižního předhradí. In: Ve službách archeologie 07/2. Brno, 84–93.
- Jelínková, D. 1999:* Slovanské pohřebiště z 9. až 12. století v Mušově. Katalog. Brno.
- Ježek, M. 2012:* Prubířský kámen raně středověké společnosti. Archeologické rozhledy LXIV, 26–58.
- Ježek, M. 2016:* Functional, symbolic or ritual? On several tools from the furnishing of aristocratic burials in eponymous Vendel, Sweden. Archaeological and Anthropological Sciences 8/3, 491–504.
- Ježek, M. – Zavřel, J. 2013:* Touchstones in graves from the Avar and Great Moravian periods. Archäologisches Korrespondenzblatt 43/1, 117–129.
- Jiménez-Brobeil, S. A. – Oumaoui, I. A. – Souich, P. D. 2010:* Some types of vertebral pathologies in the Argar Culture (Bronze Age, SE Spain). International Journal of Osteoarchaeology 20/1, 36–46.
- Jordan, A. 2009:* I am no Man: a Study of Warrior Women in the Archaeological Record. Journal of Collegiate Anthropology 1/1, 94–108.
- Judd, M. A. 2002:* Comparison of long bone trauma recording methods. Journal of Archaeological Science 29/11, 1255–1265.
- Jurmain, R. 1999:* Stories from the skeleton: behavioural reconstruction in osteoarchaeology. Gordon and Breach. Amsterdam.
- Kaestle, F. A. – Horsburgh, K. A. 2002:* Ancient DNA in anthropology: methods, applications, and ethics. American Journal of Physical Anthropology 35, 92–130.
- Kalábek, M. 2007:* Hradištní lokality objevené na trase dálničního obchvatu Olomouce (1999–2005). In: Dresler, P. – Měřínský, Z. eds., Archeologie doby hradištní v České a Slovenské republice. Brno, 151–157.
- Kalben, B. B. 2000:* Why men die younger: causes of mortality differences by sex. North American Actuarial Journal 4/4, 83–111.
- Kalhous, D. 2005:* Čestí velmoži 10. věku, Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity C52, 5–13.
- Kalhous, D. 2008:* Suburbium als Phänomen der frühmittelalterlichen Schriftquellen. In: Internationale Tagungen in Mikulčice VII. Burg – Vorburg – Suburbium. Zur Problematik der Nebenareale frühmittelalterlicher Zentren. Brno, 19–26.
- Kalousek, F. 1955:* Velkomoravské hradisko ve Znojmě-Hradišti na Moravě. Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity C2, 9–30.
- Kalousek, F. 1971:* Břeclav – Pohansko I. Velkomoravské pohřebiště u kostela. Brno.
- Kalová, K. 2012:* Paleopatologické zhodnocení obyvatel Pohanska u Břeclavi. Rukopis dizertační práce. Masarykova univerzita. Brno.
- Kaňáková Hladíková L. 2014:* Posudek souboru štípané industrie z pohřebiště Olomouc – Nemilany. In: Přichystalová, R. – Kalábek, M. eds., Raněstředověké pohřebiště Olomouc – Nemilany. Katalog. Brno, 203–205.
- Kastelic, V. – Budowle, B. – Drobnic, K. 2009:* Validation of SRY marker for forensic casework analysis. Journal of Forensic Sciences 54/3, 551–555.
- Kaupová, S. – Herrscher, E. – Velemínský, P. – Cabut, S. – Poláček, L. – Brůžek J. 2014:* Urban and rural infant-feeding practices and health in early medieval Central Europe (9th–10th Century, Czech Republic). American Journal of Physical Anthropology 155/4, 635–651.
- Kavánová, B. 1995:* Knochen- und Geweihindustrie in Mikulčice. In: Studien zum Burgwall Mikulčice I. Brno, 113–378.
- Kavánová, B. 1999:* Mikulčice – sídliště na „Klášteřisku“. Přehled výzkumů 40 (1997–1998), 65–125.
- Kavánová, B. – Vitula, P. 1990:* Břeclav-Poštorná, pohřebiště a sídliště střední doby hradištní. In: Pravěk a slovanské osídlení Moravy. Sborník příspěvků k osmdesátým narozeninám akademika Josefa Poulíka. Brno, 327–352.

- Kästner, S. 1997:* Von Mannfrauen und Weibmänner. Ethnohistorische und (ethno)archäologische Beispiele für Geschlechtervarianz in der Diskussion. *Ethnographisch-Archäologische Zeitschrift* 38/3-4, 505–520.
- Kefi, R. 2011:* Ancient DNA investigations: A review on their significance in different research fields. *International Journal of Modern Anthropology* 4, 61–76.
- Kelley, M. A. – El-Najjar, M. Y. 1980:* Natural variation and differential diagnosis of skeletal changes in tuberculosis. *American Journal of Physical Anthropology* 52/2, 153–167.
- Kemp, B. M. – Monroe, C. – Smith, D. G. 2006:* Repeat silica extraction: a simple technique for the removal of PCR inhibitors from DNA extracts. *Journal of Archaeological Science* 33, 1680–1689.
- Kemp, B. M. – Smith, D. G. 2005:* Use of bleach to eliminate contaminating DNA from the surface of bones and teeth. *Forensic Science International* 154/1, 53–61.
- Kennedy, M. A. – Sama, A. E. – Sigman, M. 2000:* Tibiofibular syndesmosis and ossification. Case report: sequelae of ankle sprain in an adolescent football player. *The Journal of emergency medicine* 18/2, 233–240.
- Keyser-Tracqui, C. – Ludes, B. 2005:* Methods for the study of ancient DNA. *Methods in Molecular Biology* 297, 253–264.
- Kim, K. – Kim, K. Y. – Jeon, E. – Togloom, A. – Cho, Y. O. – Lee, M. S. – Lkhagvasuren, G. – Choi, J. H. – Tumen, D. – Ja Park, A. et al. 2008:* Technical note: improved ancient DNA purification for PCR using ion-exchange columns. *American Journal of Physical Anthropology* 136/1, 114–121.
- Kim, Y. S. – Oh, C. S. – Lee, S. J. – Park, J. B. – Kim, M. J. – Shin, D. H. 2011:* Sex determination of Joseon people skeletons based on anatomical, cultural and molecular biological clues. *Annals of Anatomy* 193/6, 539–543.
- King, C. – Debruyne, R. – Kuch, M. – Schwarz, C. – Poinar, H. 2009:* A quantitative approach to detect and overcome PCR inhibition in ancient DNA extracts. *Biotechniques* 47/5, 941–949.
- King, R. E. – Scianna, J. M. – Petruzzelli, G. J. 2004:* Mandible fracture patterns: A suburban trauma center experience. *American Journal of Otolaryngology* 25/5, 301–307.
- Kladivo, P. 2013:* Základy statistiky. Olomouc.
- Klanica, Z. 1985:* Mikulčice-Klášteřísko. Památky archeologické LXXVI. 474–539.
- Klanica, Z. 1997:* Křesťanství a pohanství staré Moravy. In: Marsina, R. – Ruttikay, A. eds., Svätopluk 894–1994. Nitra, 93–137.
- Klanica, Z. 2006:* Nechvalín, Prušánky. Čtyři slovanská pohřebiště. Díl I. Brno.
- Klanica, Z. 2006a:* Nechvalín, Prušánky. Čtyři slovanská pohřebiště. Díl II. Katalog. Brno.
- Klanica, Z. 2008:* Mutěnice – Zbrod. Zaniklé slovanské sídliště ze 7.–10. století. Brno.
- Klápště, J. 2005:* Proměna českých zemí ve středověku. Praha.
- Klápště, J. 2009:* Die Frühzeit des böhmischen Adels aus der Sicht eines Archäologen. In: *Historia Archaeologica. Festschrift für Heiko Steuer zum 70. Geburtstag.* Berlin – New York, 527–546.
- Klápště, J. – Plešková, E. – Žemlička, J. 2003:* Dějiny ve věku nejistot. Sborník k příležitosti 70. narozenin Dušana Třeštíka. Praha.
- Klíma, B. 1999:* Hradiště sv. Hypolita ve Znojmě. Deset let archeologických výzkumů velkomoravského centra (1986–1995), Sborník prací Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, řada společenských věd 17, 3–65.
- Klučina, P. – Romaňák, A. 1983:* Člověk, zbraň a zbroj v obraze doby. Praha.
- Kmeťová, P. 2011:* Deponovanie koní na pohrebiskách z halštatskej doby v priestore Karpatskej kotliny. Rukopis doktorské dizertační práce. Univerzita Komenského. Bratislava.
- Knüsel, C. J. – Goggel, S. – Lucy, D. 1997:* Comparative degenerative joint disease of the vertebral column in the medieval monastic cemetery of the Gilbertine priory of St. Andrew, Fishergate, York, England. *American Journal of Physical Anthropology* 103/4, 481–495.
- Knüsel, C. – Ripley, K. 2000:* The Berdache or Man-woman in Anglo-Saxon England and Early Medieval Europe. In: Frazer, W. O. – Tyrrell, A. eds., *Social Identity in Early Medieval Britain.* London – New York, 157–191.
- Knussmann, R. 1988:* Anthropologie. Handbuch der vergleichenden Biologie des Menschen. Band I. Wesen und Methoden der Anthropologie. 1. Teil. Wissenschaftstheorie, Geschichte, morphologische Methoden. Gustav Fischer Verlag. Stuttgart – New York.
- Koch, U. 1984:* Die Metallfunde der frühgeschichtlichen Perioden aus den Plangrabungen 1967–1981. Teil 1: Text. In: Milošević, V. Hrsg., *Der Runde Berg bei Urach V.* Heidelberger Akademie der Wissenschaften. Kommission für Alamannische Altertumskunde 10. Heidelberg.
- Koch, U. 1984a:* Die Metallfunde der frühgeschichtlichen Perioden aus den Plangrabungen 1967–1981. Teil 2: Tafeln und Karten. In: Milošević, V. Hrsg., *Der Runde Berg bei Urach V.* Heidelberger Akademie der Wissenschaften. Kommission für Alamannische Altertumskunde 10. Heidelberg.

- Koch, U.* 1996: Die Menschen und der Tod. In: Die Franken. Wegbereiter Europas. Vor 1500 Jahren: König Chlodwig und seine Erben, Teil 2. Mainz, 723–737.
- Kokkotidis, K.G.* 1999: Von der Wiege bis zur Bahre. Untersuchungen zur Paläodemographie der Alamannen des frühen Mittelalters. Rukopis dizertační práce. Universität zu Köln. Köln.
- Kolník, T. – Rejholcová, M.* 1986: Rímske reliktý na slovanských náleziskách a problém antických tradícií u Slovanov. *Slovenská archeológia* XXXIV, 343–56.
- Konášová, K. – Drozdová, E. – Smrčka, V.* 2009: Fracture trauma in The Slavonic population from Pohansko u Břeclavi (Czech Republic). In: Vth International Antropological Congress of Aleš Hrdlička “Quo vadis homo – societas humana?” September 2–5, 2009 Praha – Humpolec, Czech Republic, nestr.
- Konášová, K. – Drozdová, E. – Smrčka, V.* 2011: Amputations among the slavonic population of Pohansko near Břeclav (Czech republic). In: Macháček, J. – Ungerman, Š. Hrsg., Praktische Funktion, gesellschaftliche Bedeutung und symbolischer Sinn der frühgeschichtlichen Zentralorte in Mitteleuropa. Studie zur Archäologie Europas 14. Bonn, 147–154.
- Koperkiewicz, A.* 2003: Związek płci z orientacją grobu we wczesnym średniowieczu na przykładzie cmentarzyska w Daniłowie Małym, w woj. podlaskim. In: Dzieduszycki, W. – Wrzesiński, J. eds., Kobieta – Śmierć – Mężczyzna. Funeralia Lednickie. Spotkanie 5. Poznań, 307–324.
- Košta, J.* 2008: Několik poznámek k chronologii pohřebiště u VI. kostela v Mikulčicích. *Studia Mediaevalia Pragensia* 8, 277–296.
- Košta, J. – Hošek, J. – Dresler, P. – Macháček, J. – Přichystalová, R.* 2019: Velkomoravské meče z Pohanska u Břeclavi a okolí. Památky archeologické CX.
- Košta, J. – Tomková, K.* 2011: Olivovité korálky v raně středověkých Čechách a jejich postavení ve středoevropském kontextu. Památky archeologické CII, 307–354.
- Koudelková, A.* 2017: Nemetrické a epigenetické znaky u jedinců ze satelitních pohřebišť Pohanska u Břeclavi v archeologickém kontextu. Rukopis magisterské diplomové práce. Masarykova univerzita. Brno.
- Kouřil, P.* 2001: Zur chronologischen Stellung von Sporen, deren Arme mit rechteckigen Rahmen mit fester Schnalle beendeet sind. In: Galuška, L. – Kouřil, P. – Měřinský, Z. eds., Velká Morava mezi východem a západem. Brno, 241–255.
- Kouřil, P.* 2004: Raně středověký bojovnícký hrob z Hradce nad Moravicí. *Slovenská archeológia* LII, 55–76.
- Kouřil, P. – Tymonová, M.* 2013: Slovanský kostrový mohylník ve Stěbořicích. Brno.
- Kozłowski, T. – Witas, H. W.* 2012: Metabolic and endocrine diseases. In: Grauer, A. L. ed., A Companion to Paleopathology. Chichester, 401–419.
- Kraskovská, L.* 1966: Slovanské pohrebisko v Blatnom. Zborník Slovenského národného múzea LX, rada História 6, 95–116.
- Krejsová, J. – Vachůt, P. – Hejhal, P.* 2008: Válečné konflikty v raně středověkých Čechách a na Moravě. Konfrontace archeologie a písemných pramenů. In: Dzieduszycki, W. – Wrzesiński, J., eds., Epidemie, klęski, wojny. Funeralia lednickie spotkanie 10. Poznań, 385–412.
- Kreutz, K.* 1997: Ätiologie und Epidemiologie von Erkrankungen des Kindesalters bei der bajuwarischen population von Straubing (Niederbayern). Beiträge zur Paläopathologie, Band 1, 2. Göttingen.
- Krchová, K.* 2004: Nemetrické a epigenetické znaky na satelitních pohřebištích Pohanska u Břeclavi. Rukopis magisterské diplomové práce. Masarykova univerzita. Brno.
- Krumphanzlová, Z.* 1961: K otázce vampyrizmu na slovanských pohřebištích. Památky archeologické LII, 544–549.
- Krumphanzlová, Z.* 1966: Der Ritus der slawischen Skelettfriedhöfe der mittleren und jüngeren Burgwallzeit in Böhmen, Památky archeologické LVII, 277–327.
- Krumphanzlová, Z.* 1971: Počátky křesťanství v Čechách ve světle archeologických pramenů. Památky archeologické LXII, 406–456.
- Krupičková, Š.* 2010: Sonda do problematiky nestandardního pohřbívání v kontextu raně středověkých sídlišť na Moravě. In: Tichý, R. ed., Hroby, pohřby a lidské pozůstatky na pravěkých a středověkých sídlišťích. Živá archeologie – (Re)konstrukce a experiment v archeologii, 194–199.
- Krzyżaniakowa, J. – Ochmański, J.* 2006: Władysław II Jagiełło. Wrocław.
- Křivánek, R.* 2005: Geofyzikální měření na Pohansku u Břeclavi v letech 2000–2002. *Archeologické rozhledy* LVII, 139–146.
- Křivanová, M.* 2005: Děti z Pohanska. Srovnání biologického věku podle stupně prořezání chrupu a vývoje dlouhých kostí postkraniálního skeletu. Pohřebiště u kostela. Rukopis magisterské diplomové práce. Masarykova univerzita. Brno.

- Křivanová, M. 2008:* Zubní anomálie dětí ve středohradištní době. Rukopis rigorózní práce. Masarykova univerzita. Brno.
- Křížová, A. 2011:* Dětský šperk jako apotropaion. In: Křížová, A. ed., Ikonografické prameny ke studiu tradiční kultury. Etnologické studie 11. Brno, 141–163.
- Kumar, R. 2005:* Spinal tuberculosis: with reference to the children of northern India. *Child's Nervous System* 21/1, 19–26.
- Kupiec, T. – Branicki, W. 2011:* Genetic examination of the putative skull of Jan Kochanowski reveals its female sex. *Croatian Medical Journal* 52/3, 403–409.
- Kybalová, L. 2001:* Dějiny odívání. Středověk. Praha.
- Lewczuk, J. 2007:* Uchwytnie i nieuchwytnie. Typowe i nietypowe. Szczególnie formy obrzątku pogrzebowego. In: Środowisko pośmiertne człowieka. Funeralia Lednickie, spotkanie 9. Poznań, 131–134.
- Larsen, C. S. – Hutchinson, D. L. 1992:* Dental evidence for physiological disruption: biocultural interpretations from the Eastern Spanish Borderlands, USA. In: Goodman, A. H. – Capasso, L. L. eds., Recent Contributions to the Study of Enamel Developmental Defects. Chieti, 151–169.
- LaSalle, H. E. – Duncan, G. – McCord, B. 2011:* An analysis of single and multi-copy methods for DNA quantitation by real-time polymerase chain reaction. *Forensic Science International: Genetics* 53, 185–93.
- Lassen, C. – Hummel, S. – Herrmann, B. 1997:* Molecular sex determination in skeletal remains of premature and newborn infants of the Aegerten, Switzerland, burial field. *Anthropologischer Anzeiger* 55/2, 183–191.
- Lassen, C. – Hummel, S. – Herrmann, B. 2000:* Molecular sex identification of stillborn and neonate individuals (“Traufkinder”) from the burial site Aegerten. *Anthropologischer Anzeiger* 58/1, 1–8.
- Lattanzi, W. – Di Giacomo, M. C. – Lenato, G. M. – Chimienti, G. – Voglino, G. – Resta, N. – Pepe, G. – Guanti, G. 2005:* A large interstitial deletion encompassing the amelogenin gene on the short arm of the Y chromosome. *Human Genetics* 116/5, 395–401.
- Lau, E. C. – Mohandas, T. K. – Shapiro, L. J. – Slavkin, H. C. – Snead, M. L. 1989:* Human and mouse amelogenin gene loci are on the sex chromosomes. *Genomics* 4/2, 162–168.
- Lewis, M. E. 2004:* Endocranial lesions in non adult skeletons: understanding their aetiology. *International Journal of Osteoarchaeology* 14/2, 82–97.
- Lewis, M. E. 2007:* The Bioarchaeology of Children: Perspectives from Biological and Forensic Anthropology. Cambridge.
- Likovský, J. – Urbanová, M. – Hájek, M. – Černý, V. – Čech, P. 2006:* Two cases of leprosy from Žatec (Bohemia), dated to the turn of the 12th century and confirmed by DNA analysis for *Mycobacterium leprae*. *Journal of Archaeological Science* 33/9, 1276–1283.
- Likovský, J. – Velemínský, P. – Poláček, L. – Velemínská, J. 2008:* Frequency of fractures of the locomotor apparatus at the burial sites in the area of the castle in Mikulčice. In: Studien zum Burgwall von Mikulčice VIII. Anthropological and epidemiological characterization of Great-Moravian population in connection with the social and economic structure. Brno, 235–263.
- Lindahl, T. 1993:* Instability and decay of the primary structure of DNA. *Nature* 362, 709–715.
- Lindbom, P. 2009:* The assault on Helgö and Birka and the end of the Iron Age. *Situne Dei* 2009, 83–101.
- Loreille, O. M. – Diegoli, T. M. – Irwin, J. A. – Coble, M. D. – Parsons, T. J. 2007:* High efficiency DNA extraction from bone by total demineralization. *Forensic Science International: Genetics* 1/2, 191–195.
- Lutovský, M. 1997:* Hroby knížat. Kapitoly z českých dějin a hrobové archeologie. Praha.
- Lutovský, M. 2001:* Encyklopedie slovanské archeologie v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Praha.
- Lüdemann, H. 1994:* Mehrfachbelegte Gräber im frühen Mittelalter. *Fundberichte aus Baden-Württemberg* 19/1, 421–589.
- Lukacs, J. R. 2007:* Dental trauma and antemortem tooth loss in prehistoric Canary Islanders: prevalence and contributing factors. *International Journal of Osteoarchaeology* 17/2, 157–173.
- Luňák, P. 2018:* Velkomoravské sekery I a II. Rukopis dizertační práce. Masarykova univerzita. Brno.
- Maat, G. J. R. 2004:* Scurvy in adults and youngsters: the Dutch experience. A review of the history and pathology of a disregarded disease. *International Journal of Osteoarchaeology* 14/2, 77–81.
- Macháček, J. 1993:* Analýza žárového pohřebiště z Břeclavi-Pohanska. Přehled výzkumů 1991, 33–39.
- Macháček, J. 2001:* Studie k velkomoravské keramice. Metody, analýzy a syntézy, modely. Brno.
- Macháček, J. 2002:* Břeclav-Pohansko V. Sídlištní aglomerace v lesní školce. Digitální katalog archeologických pramenů. Brno.
- Macháček, J. 2005:* Raně středověké Pohansko u Břeclavi: munitio, palatium, nebo emporium moravských panovníků? *Archeologické rozhledy* LVII, 100–138.

- Macháček, J. 2005a:* Pohansko u Břeclavi. Raně středověké centrum jako socioekonomický systém. Význam, smysl a funkce. Rukopis habilitační práce. Masarykova univerzita. Brno.
- Macháček, J. 2007:* Pohansko bei Břeclav. Ein frühmittelalterliches Zentrum als sozialwirtschaftliches System. Studien zur Archäologie Europas 5. Bonn.
- Macháček, J. v tisku:* Kontakte zwischen Bayern und Mähren im Frühmittelalter und der Beginn der Europäisierung Ostmitteleuropas. In: Bayern und Slawen: Der nordostbayerische Raum im Frühmittelalter - Herrschaft, Besiedlung und Handel. Regensburg.
- Macháček, J. 2010:* The Rise of Medieval Towns and States in East Central Europe: Early Medieval Centres as Social and Economics system. East Central Eastern Europe in the Middle Ages, 450–1450 10. Leiden – Boston.
- Macháček, J. 2015:* O Velké Moravě, archeologii raného středověku i o nás samých. Archeologické rozhledy LXVII, 464–494.
- Macháček, J. – Balcárková, A. – Čáp, P. – Dresler, P. – Přichystal, A. – Přichystalová, R. – Schuplerová, E. – Sládek, V. 2014:* Velkomoravská rotunda z Pohanska u Břeclavi. Památky archeologické CV, 87–153.
- Macháček, J. – Balcárková, A. – Dresler, P. – Milo, P. 2013:* Archeologický výzkum raně středověkého sídliště Kostice – Zadní hrúd v letech 2009–2011. Archeologické rozhledy LXV, 735–775.
- Macháček, J. – Doláková, N. – Dresler, P. – Havlíček, P. – Hladilová, Š. – Přichystal, A. – Rozsková, A. – Smolíková, L. 2007:* Raně středověké centrum na Pohansku u Břeclavi a jeho přírodní prostředí. Archeologické rozhledy LIX, 278–314.
- Macháček, J. – Dresler, P. – Přichystalová, R. – Sládek, V. 2016:* Břeclav – Pohansko VII. Kostelní pohřebiště na Severovýchodním předhradí. Brno.
- Macháček, J. – Pleterski, A. 2000:* Altslawische Kultstrukturen in Pohansko bei Břeclav (Tschechische Republik). Studia Mythologica Slavica 3, 9–22.
- Macháček, J. – Wihoda, M. eds. 2016:* Pád Velké Moravy aneb Kdo byl pohřben v hrobu 153 na Pohansku u Břeclavi. Prameny české historie 2. Praha.
- Malmstrom, H. – Stora, J. – Dalen, L. – Holmlund, G. – Gotherstrom, A. 2005:* Extensive human DNA contamination in extracts from ancient dog bones and teeth. Molecular Biology and Evolution 22/10, 2040–2047.
- Malmstrom, H. – Svensson, E. M. – Gilbert, M. T. – Willerslev, E. – Gotherstrom, A. – Holmlund, G. 2007:* More on contamination: the use of asymmetric molecular behavior to identify authentic ancient human DNA. Molecular Biology and Evolution 24/4, 998–1004.
- Mann, G. E. 1993:* Myositis ossificans in medieval London. International Journal of Osteoarchaeology 3/3, 223–226.
- Mann, R. W. – Hunt, D. R. 2005:* Regional Atlas of Bone Disease: A Guide to Pathologic and Normal Variation in the Human Skeleton. Springfield.
- Mannucci, A. – Sullivan, K. M. – Ivanov, P. L. – Gill, P. 1994:* Forensic application of a rapid and quantitative DNA sex test by amplification of the X-Y homologous gene amelogenin. International Journal of Legal Medicine 106/4, 190–193.
- Marek, O. – Kostelníková, M. 1998:* Die Spinnwirtel aus Mikulčice. In: Poláček, L. Hrsg., Studien zum Burgwall von Mikulčice III. Brno, 171–326.
- Mareš, J. – Waldhauser, J. 2004:* Přeslen – součást přeslice, amulet, nebo zapalovač? Vesmír 83 (134), 340–343.
- Marota, I. – Rollo, F. 2002.* Molecular paleontology. Cellular and Molecular Life Sciences 59/1, 97–111.
- Mařík, J. 2009:* Libická sídelní aglomerace a její zázemí v raném středověku. In: Měřínský, Z. – Klápště, J. eds., Dissertationes archaeologicae Brunenses/Pragensesque 7. Praha – Brno.
- Martin, J. A. – Buckwalter, J. A. 2002:* Human chondrocyte senescence and osteoarthritis. Biorheology 39/1-2, 145–152.
- Mays, S. A. 2007:* Lysis at the anterior vertebral body margin: evidence for brucellar spondylitis? International Journal of Osteoarchaeology 17/2, 107–118.
- Mazuch, M. – Hladík, M. – Skopal, R. 2017:* Úpravy hrobových jam a dřevěné konstrukce v hrobech na pohřebištích Velké Moravy (sociální, duchovní a chronologický fenomén). Brno.
- McElreavey, K. – Fellous, M. 1990.* Sex Determination and the Y Chromosome. American Journal of Medical Genetics, Seminars in Medical Genetics 89/4, 176–185.
- Melchior, L. – Gilbert, M. T. – Kivisild, T. – Lynnerup, N. – Dissing, J. 2008.* Rare mtDNA haplogroups and genetic differences in rich and poor Danish Iron-Age villages. American Journal of Physical Anthropology 135/2, 206–215.
- Melchior, L. – Kivisild, T. – Lynnerup, N. – Dissing, J. 2008a.* Evidence of authentic DNA from Danish Viking Age skeletons untouched by humans for 1,000 years. PLoS One 3/5, e2214.
- Menghin, W. 1980:* Neue Inschriftenschwerter aus Süddeutschland und die Chronologie karolingischer Späthen auf dem Kontinent. In: Spindler, K. ed., Vorzeit zwischen Main und Donau: Neue archäologische Forschungen und Funde. Erlangen, 227–272.

- Měřínský, Z. 1980: Pokračování záchranného výzkumu v nové štěrkovně n. p. Ingstav u Dolních Věstonic. Přehled výzkumů 1977, 108–109.
- Měřínský, Z. 1985: Velkomoravské kostrové pohřebiště ve Velkých Bílovicích (K problematice venkovských pohřebišť 9.–10. stol. na Moravě). In: Studie Archeologického ústavu Brno XII. Praha.
- Měřínský, Z. 1993: Slovanské sídliště u Poštorné (okr. Břeclav) a struktura časně slovanského a předvelkomoravského osídlení na soutoku Moravy a Dyje. Jižní Morava roč. 29/32, 7–30.
- Měřínský, Z. 2002: České země od příchodu Slovanů po Velkou Moravu I. Praha.
- Měřínský, Z. 2006: České země od příchodu Slovanů po Velkou Moravu II. Praha.
- Měřínský, Z. – Unger, J. 1990: Velkomoravské kostrové pohřebiště u Morkůvek (okr. Břeclav). In: Pravěk a slovanské osídlení Moravy. Sborník příspěvků k osmdesátým narozeninám akademika Josefa Poulíka. Brno, 360–406.
- Meyer, E. – Wiese, M. – Bruchhaus, H. – Claussen, M. – Klein, A. 2000. Extraction and amplification of authentic DNA from ancient human remains. *Forensic Science International* 113/1-3, 87–90.
- Mielke, J. H. – Konigsberg, L. W. – Relethford, J. H. 2006. Human biological variation. New York – Oxford.
- Michael, A. – Brauner, P. 2004. Erroneous gender identification by the amelogenin sex test. *Journal of Forensic Sciences* 49/2, 258–259.
- Milos, A. – Selmanovic, A. – Smajlovic, L. – Huel, R. L. – Katzmarzyk, C. – Rizvic, A. – Parsons, T. J. 2007. Success rates of nuclear short tandem repeat typing from different skeletal elements. *Croatian Medical Journal* 48/4, 486–493.
- Mitchell, D. – Willerslev, E. – Hansen, A. 2005: Damage and repair of ancient DNA. *Mutation Research* 571/1-2, 265–276.
- Mitchell, R. J. – Kreskas, M. – Baxter, E. – Buffalino, L. – Van Oorschot, R. A. 2006: An investigation of sequence deletions of amelogenin (AMELY), a Y-chromosome locus commonly used for gender determination. *Annals of Human Biology* 33/2, 227–240.
- Mitchell, R. J. – Kreskas, M. – Baxter, E. – Buffalino, L. – van Oorschot, R. A. 2006a: Amelogenin Y negative males: Multiple origins. *International Congress Series* 1288, 274–276.
- Mittler, D. M. – Van Gerven, D. P. 1994: Developmental, diachronic, and demographic analysis of cribra orbitalia in the medieval christian populations of Kulubnarti. *American Journal of Physical Anthropology* 93/3, 287–297.
- Möller, A. – Maly, P. – Besjakov, J. – Hasserijs, R. – Ohlin, A. – Karlsson, M. K. 2007: A vertebral fracture in childhood is not a risk factor for disc degeneration but for Schmorl's nodes: a mean 40-year observational study. *Spine* 32/2, 2487–2492.
- Molnárová, M. – Borzová, Z. 2016: Detský element v zrkadle archeologických prameňov včasného stredoveku. *Archaeologia historica* 41/2, 59–76.
- Miš, A. L. 1997: Przedchrześcijańska religia Rugian. *Slavia Antiqua* XXXXVIII, 105–149.
- Motyková, K. – Drda, P. – Rybová, A. 1978: Závist. Keltské hradiště ve středních Čechách. Praha.
- Motyková, K. – Lutovský, M. 2010: Raněstředověké pohřebiště v areálu hradiště nad Závistí (k. ú. Lhota, okr. Praha-západ). *Archeologie ve středních Čechách* 14/1, 355–420.
- Mullis, K. B. – Faloona, F. A. 1987. Specific synthesis of DNA in vitro via a polymerase-catalyzed chain reaction. *Methods in Enzymology* 155, 335–350.
- Murphy, E. – Chistov, Y. – Hopkins, R. – Rutland, P. – Taylor, G. 2009: Tuberculosis among Iron Age individuals from Tyva, South Siberia: palaeopathological and biomolecular findings. *Journal of Archaeological Science* 36/9, 2029–2038.
- Müller, R. 1992: Gräberfeld und Siedlungstreste aus der Karolingerzeit von Zalaszarbar – Deszösziget. *Anteus* 21, 271–336.
- Müller, R. 2008: Die früh- und mittelawarischen Bestattungen des Gräberfeldes von Gyenesdiás. *Anteus* 29–30, 279–300.
- Müllerová, V. 1975: Kamenný život. O starých sochách a sochařích. Praha.
- Müller-Wille, M. 1970–1971: Pferdegrab und Pferdeopfer im frühen Mittelalter; mit Beitr. Von H. Vierk. *Berichten van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek* 20–21, 119–248.
- Müller-Wille, M. 1982: Zwei karolingische Schwerter aus Mittelnorwegen. In: Häßler, H.-J. ed., *Studien zur Sachsenforschung* 3. Oldenburg, 101–154.
- Mütherich, F. – Gaehde, J. E. 1976: Karolingische Buchmalerei. München.
- Naito, E. – Umetsu, K. – Yuasa, I. – Dewa, K. – Sumi, H. – Yamanouchi, H. 2001: A novel dimorphism in the human SRY gene: usefulness in human migration studies. *International Journal of Legal Medicine* 114/4-5, 274–277.
- Nakahori, Y. – Takenaka, O. – Nakagome, Y. 1991. A human X-Y homologous region encodes “amelogenin”. *Genomics* 9/2, 264–269.

- Nathan, H. 1962: Osteophytes of the vertebral column. *Journal of Bone and Joint Surgery American* 44/2, 243–268.
- Nathan, H. – Haas, N. 1966: On the presence of cribra orbitalia in apes and monkeys. *American Journal of Physical Anthropology* 24/3, 351–359.
- Navrátilová, A. 2004: *Narození a smrt v české lidové kultuře*. Praha.
- Neustupný, E. 1983: *Demografie pravěkých pohřebišť*. Praha.
- Neustupný, E. 1997: Syntéza struktur formalizovanými metodami – vektorová analýza. In: Macháček, J. ed., *Počítačová podpora v archeologii*. Brno, 237–258.
- Neustupný, E. 2007: *Metoda archeologie*. Plzeň.
- Nevizánský, G. 1979: Pohrebisko z konca 9. a z 10. storočia v Bešeňove. *Slovenská archeológia* XXVII, 375–404.
- Nicklisch, N. – Ganslmeier, R. – Siebert, A. – Friederich, S. – Meller, H. – Alt, K. W. 2016: Holes in teeth–dental caries in Neolithic and early bronze age populations in central Germany. *Annals of Anatomy-Anatomischer Anzeiger* 203, 90–99.
- Niederle, L. 1924: *Život Starých Slovanů. Základy kulturních starožitností slovanských*. Díl II, svazek 1. Praha.
- Niederle, L. 1931: *Rukověť slovanské archeologie*. Praha.
- Nováček, J. 2012: *Möglichkeiten und Grenzen der mikroskopischen Leichenbranduntersuchung*. Hildesheim.
- Nováček, J. – Scheelen Nováček, K. – Schultz, M. – Sczech, K. 2018: Ein spätneolithischer Skelettfund aus der Altstadt von Weimar. *Beiträge zur Archäozoologie und prähistorischen Anthropologie* XI, 63–70.
- Novák, P. 2011: *Encyklopedie náradí, strojů a pomůcek. Venkovská řemesla (tesářství, truhlářství, kolářství, bednářství, sekernictví, kovářství, zámečnictví, obuvnictví, sedlářství, tkalcovství, krejčovství, zednictví, cihlářství, pokrývačství)*. Praha.
- Novak, M. – Šlaus, M. 2011: Vertebral pathologies in two early modern period (16th–19th century) populations from Croatia. *American Journal of Physical Anthropology* 145/2, 270–281.
- Novotný, V. 1971: Význam metrických znaků pánevních kostí pro pohlavní diagnózu člověka. In: Vlček, E. ed., *Symposium o určování stáří a pohlaví jedince na základě studia kostry, Symposium anthropologicum I*. Praha, 63–87.
- Novotný, V. 1972: Determinatio sexus. In: *Réunion de travail des anthropologistes européens*. Praha, 1–9.
- Novotný, V. 1979: Nové hodnocení sulcus praeauricularis jako nejhodnotnějšího morfoskopického znaku pánevní kosti k rozlišení pohlaví. *Scripta Medica* 52, 500–502.
- Novotný, V. 1981: Pohlavní rozdíly a identifikace pohlaví pánevní kosti. Brno.
- Novotný, V. 1986: Sex Determination of the Pelvic Bone: A Systems Approach. *Anthropologie* 24, 197–206.
- Novotný, V. – Iscan, M. Y. 1991: Sex determination from the skull using morphoscopic and morphometric characteristics. In: Iscan, M. Y. – Helmer, R. eds., *Craniofacial identification*. New York.
- Novotný, V. – Malinovský, L. jr. 1985: Determination of Sex from the Talus and Calcaneus. *Scripta Medica* 58/7, 437.
- Nowotny, E. 2011: *Das frühmittelalterliche Gräberfeld von Thunau, Obere Holzweise. Untersuchungen zur Archäologie eines Grenzraumes in der späten Karolingenzeit*. *Rukopis dizertační práce*. Universität Wien. Wien.
- Nussbaum, R. L. – McInnes, R. R. – Willard, H. F. 2004: *Klinická genetika*. Praha.
- Nývtová Fišáková, M. 2012: Radiouhlikové datování. *Přehled výzkumů* 53/1, 89–99.
- Obertová, Z. – Thurzo, M. 2004: Cribra orbitalia as an indicator of stress in the Early Medieval Slavic population from Borovce (Slovakia). *Anthropologie* 42, 189–194.
- Obertová, Z. – Thurzo, M. 2008: Relationship between cribra orbitalia and enamel hypoplasia in the early medieval Slavic population at Borovce, Slovakia. *International Journal of Osteoarchaeology* 18/3, 280–292.
- Opravil, E. 2000: Archäobotanische Funde aus dem Burgwall Pohansko bei Břeclav. In: Poláček, L. ed., *Studien zum Burgwall von Mikulčice 4*. Brno, 165–169.
- Opravil, E. 2000a: Zur Umwelt des Burgwalls von Mikulčice und zur pflanzlichen Ernährung seiner Bewohner. In: Poláček, L. ed., *Studien zum Burgwall von Mikulčice 4*. Brno, 9–164.
- Ortner, D. J. 2003: *Identification of Pathological Conditions in Human Skeletal Remains*. San Diego.
- Osterhaus, U. 1986: Ein frühmittelalterliches Gehöft mit Gräberfeld von Burgweiting. *Das archäologische Jahr in Bayern* 1986, 139–140.
- Ou, C. Y. – Moore, J. L. – Schochetman, G. 1991: Use of UV irradiation to reduce false positivity in polymerase chain reaction. *Biotechniques* 10/4, 442, 444, 446.
- Øye, I. 2011: Textile-produktion Equipment. In: Skre, D. ed., *Things from Town. Artefakts and Inhabitants in Viking-age Kaupang*. *Kaupang Excavation Project publication series vol. 3. Norske Oldfunn XXIV*. Aarhus, 339–372.

- Paabo, S. – Poinar, H. – Serre, D. – Jaenicke-Despres, V. – Hebler, J. – Rohland, N. – Kuch, M. – Krause, J. – Vigilant, L. – Hofreiter, M. 2004: Genetic analyses from ancient DNA. *Annual Review of Genetics* 38, 645–679.
- Pálfi, G. – Dutour, O. – Deák, J. – Hutás, I. Hrg. 1999: Tuberculosis. Past and Present. Budapest – Szeged.
- Palmirotta, R. – Verginelli, F. – Di Tota, G. – Battista, P. – Cama, A. – Caramiello, S. – Capasso, L. – Mariani-Costantini, R. 1997: Use of a Multiplex Polymerase Chain Reaction Assay in the Sex Typing of DNA Extracted from Archaeological Bone. *International Journal of Osteoarchaeology* 7, 605–609.
- Parikh, J. – Hyare, H. – Saifuddin, A. 2002: The Imaging Features of Post-traumatic Myositis Ossificans, with Emphasis on MRI. *Clinical Radiology* 57/12, 1058–1066.
- Petersen, J. 1919: De norske vikingesverd. En typologisk-kronologisk studie over vikingetidens vaaben. Kristiania.
- Petrásková, J. 1999: Hypoplasie zubní skloviny jako specifický marker fyziologického stresu u obyvatel hradiska Pohansko. Pohřebiště okolo kostela. Rukopis magisterské diplomové práce. Masarykova univerzita. Brno.
- Piačková, K. 2018: Výskyt lidských skeletů v sídlištních kontextech raného středověku na Moravě a ve Slezsku. Rukopis magisterské diplomové práce. Masarykova univerzita. Brno.
- Pfirrmann, C. W. – Resnick, D. 2001: Schmorl Nodes of the Thoracic and Lumbar Spine: Radiographic – Pathologic Study of Prevalence, Characterization, and Correlation with Degenerative Changes of 1,650 Spinal Levels in 100 Cadavers 1. *Radiology* 219/2, 368–374.
- Phillips, K. – McCallum, N. – Welch, L. 2012: A comparison of methods for forensic DNA extraction: Chelex-100(R) and the QIAGEN DNA Investigator Kit (manual and automated). *Forensic Science International: Genetics* 6/2, 282–285.
- Pineda, C. J. – Martinez-Lavin, M. – Goobar, J. E. – Sartoris, D. J. – Clopton, P. – Resnick, D. 1987: Periostitis in hypertrophic osteoarthropathy: relationship to disease duration. *American Journal of Roentgenology* 148/4, 773–778.
- Pinhasi, R. – Mays, S. 2008: *Advances in Human Paleopathology*. Chichester.
- Píštěková, H. 2010: Tafonomie v archeologickém kontextu. Analýza velkomoravského pohřebiště Břeclav Pohansko, Lesní hrád. Rukopis bakalářské diplomové práce. Masarykova univerzita. Brno.
- Pížová, K. 2012: Využití genetických markerů pro určování pohlaví u historického kosterního materiálu. Rukopis magisterské diplomové práce. Masarykova univerzita. Brno.
- Pleinerová, I. 1996: Otázka dvou slovanských hrobů z Března. In: Kurnatowska, Z. ed., *Słowianczyzna w Europie średniowiecznej* 1. Wrocław, 243–250.
- Pleterski, A. – Belak, M. 2002: Grobovi s Puščave nad Starim trgom pri Slovenj Gracu. *Arheološki vestnik* 53, 233–300.
- Podborský, V. 2006: *Náboženství pravěkých Evropanů*. Brno.
- Podškubková, T. 2014: Spolehlivost metrických metod pro odhad pohlaví člověka z kosterních pozůstatků. Rukopis bakalářské práce. Masarykova univerzita. Brno.
- Poetsch, M. – Bayer, K. – Ergin, Z. – Milbrath, M. – Schwark, T. – von Wurmb-Schwark, N. 2011: First experiences using the new Powerplex(R) ESX17 and ESI17 kits in casework analysis and allele frequencies for two different regions in Germany. *International Journal of Legal Medicine* 125/5, 733–739.
- Poláček, L. ed. 2006: *Terénní výzkum v Mikulčicích. Mikulčice-průvodce, svazek 1*. Brno.
- Poláček, L. 2008: Great Moravia, the Power Centre at Mikulčice and the Issue of the Socio-economic structures. In: Poláček, L. ed., *Studien zum Burgwall von Mikulčice VIII*. Brno, 11–44.
- Poláček, L. 2016: *Hradiště Mikulčice-Valy a Velká Morava. Mikulčice – průvodce, svazek II*. Brno.
- Poláček, L. – Mazuch, M. – Hladík, M. – Bartošková, A. 2007: Stav a perspektivy výzkumu podhradí mikulčického hradiště. *Přehled výzkumů* 48, 119–142.
- Poláček, L. – Škojec, J. – Haulíček, P. 2005: Archäologische und geologische Untersuchungen der Sanddünen am Zusammenfluss von March und Thaya, Mähren. In: Poláček, L. ed., *Studien zum Burgwall von Mikulčice VI*. Brno, 109–175.
- Pollex, A. 2000: Betrachtungen zur jungslawischen Mehrfachbestattungen. *Ethnographisch-Archäologische Zeitschrift* 41/3, 407–422.
- Poole, A. R. – Guilak, F. – Abramson, S. B. 2007: Etiopathogenesis of osteoarthritis. In: Moskowitz, R. W. – Altman, R. D. – Hochberg, M. C. – Buckwalter, J. A. – Goldberg, V. M. eds., *Osteoarthritis: Diagnosis and Medical/Surgical Management*. Philadelphia, 27–49.
- Pötsch-Schneider, L. – Endris, R. – Schmidt, H. 1985: Diskriminanz Analyse zur Geschlechtsbestimmung an Unterkieferknochen. *Zeitschrift für Rechtsmedizin* 94, 21–30.
- Poulik, J. 1948: *Slovanská Morava*. Praha.
- Poulik, J. 1949–1950: *Jižní Morava – země dávných Slovanů*. Brno.

- Poulik, J. 1957: Výsledky výzkumu na velkomoravském hradišti "Valy" u Mikulčic. I. Zpráva za r. 1954–1956. Památky archeologické XLVIII, 241–388.
- Poulik, J. 1961: Übersicht der Entdeckungen auf dem grossmährischen Burgwalle in Mikulčice im Jahre 1960. Přehled výzkumů 1960, 83–86.
- Poulik, J. 1963: Dvě velkomoravské rotundy v Mikulčicích. Praha.
- Poulik, J. 1975: Mikulčice. Sídlo a pevnost knížat velkomoravských. Praha.
- Povýšil, C. – Šteiner, I. – Dušek, P. 2007: Speciální patologie. Praha.
- Prado, M. – Franco, C. M. – Fente, C. A. – Cepeda, A. – Vazquez, B. I. – Barros-Velazquez, J. 2002: Comparison of extraction methods for the recovery, amplification and species-specific analysis of DNA from bone and bone meals. *Electrophoresis* 23/7-8, 1005–1012.
- Preissová Krejčí, A. – Unger, J. – Dorková, Z. 2014. Antropologie umírání a smrti. In: Cichá, M. a kol., *Integrální antropologie*. Praha – Kroměříž, 185–210.
- Price, T. D. – Burton, J. H. – Bentley, R. A. 2002: The characterization of biologically available strontium isotope ratios for the study of prehistoric migration. *Archaeometry* 44/1, 117–135.
- Profantová, N. 1992: Awarische Funde aus den Gebieten nördlich der awarischen Siedlungsgrenzen. In: Daim, F. ed., *Awarenforschungen* 2. Wien, 605–778,
- Profantová, N. 2005: Elita v zrcadle dětských pohřbů 9. a 10. století v Čechách. *Štúdijské zvesti* 37, 63–79.
- Profantová, N. – Kavánová, B. 2003: Mikulčice – pohřebiště u 6. a 12. kostela. Brno.
- Profantová, N. – Profant, M. 2000: *Encyklopedie slovanských bohů a mýtů*. Praha.
- Profantová, N. ed. 2010. *Klecany: raně středověké pohřebiště II*. Praha.
- Profantová, N. 2015: *Klecany: raně středověké pohřebiště I*. Praha.
- Profantová, N. – Stránská, P. – Hájek, M. 2007: Dětské hroby na raně středověkých pohřebištích Klecany I, II ve světle poznatků antropologie, antropogenetiky a archeologie. *Štúdijské zvesti* 42, 141–152.
- Procházka, P. 1958: Organizace kultu a kmenového zřízení Polabsko-Pobaltských Slovanů. In: *Vznik a počátky Slovanů II*. Praha, 145–168.
- Prokeš, L. 2007: Posmrtné změny a jejich význam při interpretaci pohřebního ritu (ke vztahu mezi archeologií a forenzními vědami). In: *Archaeologia mediaevalis Moravica et Silesiana, Supplementum* 1, Brno.
- Pruvost, M. – Geigl, E.-M. 2004: Real-time quantitative PCR to assess the authenticity of ancient DNA amplification. *Journal of Archaeological Science* 31, 1191–1197.
- Pruvost, M. – Schwarz, R. – Correia, V. B. – Champlot, S. – Braguier, S. – Morel, N. – Fernandez-Jalvo, Y. – Grange, T. – Geigl, E. M. 2007: Freshly excavated fossil bones are best for amplification of ancient DNA. *Proceedings of the National Academy of Science of the USA* 104/3, 739–744.
- Přichystalová, R. 2007: Dětské hroby z jižního předhradí velkomoravského hradiska na Pohansku při Břeclavi. *Štúdijské zvesti* 42, 163–184.
- Přichystalová, R. 2008: Ženy a muži pochovaní na jižním předhradí na Pohansku. *Acta Archaeologica Opaviensia* 3, 157–176.
- Přichystalová, R. 2010: Nerituální pohřeb muža z jižního předhradí na Pohansku při Břeclavi. In: *Zaměřeno na středověk. Sborník k 60tým narozeninám prof. Zdeňka Měřínského*. Praha, 139–150, 804–806.
- Přichystalová, R. 2011: Die Bestattungen in Břeclav-Pohansko. Alte und neue Ausgrabungen. In: Macháček, J. – Ungerman, Š. Hrsg., *Praktische Funktion, gesellschaftliche Bedeutung und symbolischer Sinn der frühgeschichtlichen Zentralorte in Mitteleuropa. Studie zur Archäologie Europas* 14. Bonn, 35–61.
- Přichystalová, R. 2011a: Problematika pochovávání na jižním předhradí velkomoravského hradiska Břeclav-Pohansko. Rukopis dizertační práce. Masarykova univerzita. Brno.
- Přichystalová, R. 2013: Intencionálne uloženie koňa – obeť či pohreb? Niekoľko postrehov na základe nálezov z Břeclavi-Pohanska. *Studia Archaeologica Brunensia* 18/2, 13–32.
- Přichystalová, R. 2014: Olomouc – Nemilany. Stručná analýza raněstředověkého pohřebiště. In: Přichystalová, R. – Kalábek, M. eds., *Raněstředověké pohřebiště Olomouc – Nemilany. Katalog*. Brno, 207–272.
- Přichystalová, R. 2018: Organizácia pohrebných areálov a charakter pohrebných obradov na Pohansku při Břeclavi (na základe porovnania pohrebiska pri druhom kostole a disperzných pohrebisk na jižním předhradí hradiska). *Acta Musei Nationalis Pragae – Historia* 72/1-2, 46–61.
- Přichystalová, R. – Kalábek, M. – Trávníčková, Š. – Dresler, P. 2014: Katalog hrobových celků a nálezů. In: Přichystalová, R. – Kalábek, M. eds., *Raněstředověké pohřebiště Olomouc – Nemilany. Katalog*. Brno, 15–127.
- Přichystalová, R. – Štelcl, J. – Vávra, V. 2011: Chemické složení raně středověkých skleněných korálek z jižního předhradí velkomoravského hradiska Břeclav – Pohansko. *Geologické výzkumy na Moravě a ve Slezsku v roce 2011, XVIII/2*, 187–190.

- Príchystalová, R. – Štelcl, J. – Vávra, V. 2014:* Glass Beads and Buttons from the Southern Suburb of the Břeclav-Pohansko Stronghold. *Journal of Glass Studies* 56, 37–59.
- Reihsaus, E. – Waldbaur, H. – Seeling, W. 2000:* Spinal epidural abscess: a meta-analysis of 915 patients. *Neurosurgical review* 23/4, 175–204.
- Ravanat, J. L. – Douki, T. – Cadet, J. 2001:* Direct and indirect effects of UV radiation on DNA and its components. *Journal of Photochemistry and Photobiology B: Biology* 63/1-3, 88–102.
- Reimer, P. J. – Bard, E. – Bayliss, A. – Beck, J. W. – Blackwell, P. G. – Bronk Ramsey, C. – Buck, C. E. – Cheng, H. – Edwards, R. L. – Friedrich, M. – Grootes, P. M. – Guilderson, T. P. – Hafflidason, H. – Hajdas, I. – Hatte, C. – Heaton, T. J. – Hoffmann, D. L. – Hogg, A. G. – Hughen, K. A. – Kaiser, K. F. – Kromer, B. – Manning, S. W. – Niu, M. – Reimer, R. W. – Richards, D. A. – Scott, E. M. – Southon, J. R. – Staff, R. A. – Turney, C. S. M. – van der Plicht, J. 2013:* IntCal13 and Marine13 Radiocarbon Age Calibration Curves 0–50,000 Years cal BP. *Radiocarbon* 55/4, 1869–1887.
- Reinhard, W. 2002:* Mord zur Römerzeit, *Archäologie in Deutschland* 2/2002, 49.
- Rejholcová, M. 1976:* Pohrebisko z 10.–11. storočia v Hurbanove-Bohatej. *Slovenská archeológia* XXIV, 191–230.
- Rejholcová, M. 1995:* Pohrebisko v Čakajovciach (9.–12. storočie). Analýza. In: *Archaeologica Slovaca Monographiae. Fontes XV. Nitra.*
- Rejholcová, M. 1995a:* Pohrebisko v Čakajovciach (9.–12. storočie). Katalóg. In: *Archaeologica Slovaca Monographiae. Fontes XV. Nitra.*
- Ricaut, F. X. – Keyser-Tracqui, C. – Crubezy, E. – Ludes, B. 2005:* STR-genotyping from human medieval tooth and bone samples. *Forensic Science International* 151/1, 31–35.
- Richards, M. B. – Sykes, B. C. – Hedges, R. E. M. 1995:* Authenticating DNA Extracted From Ancient Skeletal Remains. *Journal of Archaeological Science* 22, 291–299.
- Roberts, C. 1999:* Rib lesions and tuberculosis: the current state of play. In: Pálfi, G. – Dutour, O. – Deák, J. eds., *Tuberculosis: Past and Present. Szeged*, 311–316.
- Roberts, C. – Manchester, K. 2005:* *The Archeology of Disease.* New York.
- Roberts, C. A. 2007:* A bioarcheological study of maxillary sinusitis. *American Journal of Physical Anthropology* 133/2, 792–807.
- Robledo, B. – Trancho, G. J. – Brothwell, D. 1995:* Cribra Orbitalia: Health Indicator in the Late Roman Population of Cannington (Somerset, Great Britain). *Journal of Paleopathology* 7/3, 185–193.
- Roffey, P. E. – Eckhoff, C. I. – Kuhl, J.L. 2000:* A rare mutation in the amelogenin gene and its potential investigative ramifications. *Journal of Forensic Sciences* 45/5, 1016–1019.
- Rogaev, E. I. – Grigorenko, A. P. – Moliaka, Y. K. – Faskhutdinova, G. – Goltsov, A. – Lahti, A. – Hildebrandt, C. – Kittler, E. L. – Morozova, I. 2009:* Genomic identification in the historical case of the Nicholas II royal family. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the USA* 106/13, 5258–5263.
- Rogers, J. 2000:* The paleopathology of joint disease. In: Cox, M. – Mays, S. eds., *Human Osteology in archaeology and forensic sciences.* London, 163–182.
- Rohland, N. – Hofreiter, M. 2007:* Comparison and optimization of ancient DNA extraction. *Biotechniques* 42/3, 343–352.
- Rošický, V. 1910:* *Bednářství. Návod k veškerým pracím bednářským.* Praha.
- Rubinstein, B. – Strong, E. B. 2000:* Management of nasal fractures. *Archives of family medicine* 9/8, 738–742.
- Rucinski, C. – Malaver, A. L. – Yunis, E. J. – Yunis, J. J. 2012:* Comparison of two methods for isolating DNA from human skeletal remains for STR analysis. *Journal of Forensic Sciences* 57/3, 706–712.
- Ruttkey, A. 1976:* Waffen und Reiterausrüstung des 9. bis zur ersten Hälfte des 14. Jahrhunderts in der Slowakei (II), *Slovenská archeológia* XXIV, 245–395.
- Ruttkey, M. 1989:* Výskum stredovekého osídlenia v Bajči. *Archaeologia Historica* 14/89, 299–310.
- Ruttkey, M. 2002:* Mittelalterliche Siedlung und Gräberfeld in Bajč – Medzi kanálmi (Vorbericht). *Slovenská archeológia* L, 245–322.
- Ruttkey, M. – Cheben, I. 1992:* Včasnostredoveké sídlisko a pohrebisko v Bíni. *Slovenská archeológia* XL, 109–133.
- Saiki, R. K. – Scharf, S. – Faloona, F. – Mullis, K. B. – Horn, G. T. – Erlich, H. A. – Arnheim, N. 1985:* Enzymatic amplification of beta-globin genomic sequences and restriction site analysis for diagnosis of sickle cell anemia. *Science* 230/4732, 1350–1354.
- Salido, E. C. – Yen, P. H. – Kopriwnikar, K. – Yu, L. C. – Shapiro, L. J. 1992:* The human enamel protein gene amelogenin is expressed from both the X and the Y chromosomes. *American Journal of Human Genetics* 50/2, 303–316.
- Salkind, N. J. 2000:* *Statistics for People who (think they) hate Statistics.* London – New Delhi.
- Santos, A. L. 1993:* Diagnose sexuelle et estimation de la longueur du fémur d'après l'étude de quelques de ses fragments Confreso GALF. Bordeaux.

- Santos, F. R. – Pandya, A. – Tyler-Smith, C. 1998: Reliability of DNA-based sex tests. *Nature Genetics* 18/2, 103.
- Sasaki, S. – Shimokawa, H. 1995: The amelogenin gene. *International Journal of Developmental Biology* 39, 127–133.
- Scardina, G. – Messina, P. 2012: Good oral health and diet. *Journal of biomedicine and biotechnology* 2012, 1–8.
- Sedláček, M. 1999: Příbuzenské vztahy určené na základě odontologických znaků u obyvatel hradiska Pohansko – pohřebiště okolo kostela. Rukopis magisterské diplomové práce. Masarykova univerzita. Brno.
- Sharma, L. – Lou, C. – Dunlop, D. D. 2000: The mechanism of the effect of obesity in knee osteoarthritis: the mediating role of malalignment. *Arthritis & Rheumatism* 43/3, 568–575.
- Sheetal, A. – Hiremath, V. K. – Patil, A. G. – Sajjansetty, S. – Kumar, S. R. 2013: Malnutrition and its oral outcome – a review. *Journal of Clinical and Diagnostic Research* 7/1, 178–180.
- Schienerl, P. W. 1984: Zur Amulettwertigkeit merowingerzeitlicher Waffennachbildungen. *Archäologisches Korrespondenzblatt* 14, 337–341.
- Schmidt, D. – Hummel, S. – Herrmann, B. 2003: Brief communication: multiplex X/Y-PCR improves sex identification in aDNA analysis. *American Journal of Physical Anthropology* 121/4, 337–341.
- Schmidt-Heckau, A. 2004: Die archäologischen Ausgrabungen auf dem Burgberg in Meißen. Die Grabungen 1959–1963. Dresden.
- Schmidt-Schultz, T. H. – Schultz, M. 2015: AG 85, a major section protein of *Mycobacterium tuberculosis*, can be identified in ancient bone. *Tuberculosis* 95, 87–92.
- Schmitt, J.-C. 2002: Revenanti. Živí a mrtví ve středověké společnosti. Praha.
- Schuldt, E. 1976: Der altslawische Tempel von Gross Raden. Schwerin.
- Schulter-Ellis, F. P. – Schmidt, D. J. – Hayek, L. A. – Craig, J. 1983: Determination of sex with a discriminant analysis of new pelvic bone measurements: Part I. *Journal of Forensic Sciences* 28/1, 169–180.
- Schultes, T. – Hummel, S. – Herrmann, B. 1999: Amplification of Y-chromosomal STRs from ancient skeletal material. *Human Genetics* 104/2, 164–166.
- Schultz, M. 1982: Umwelt und Krankheit des vor- und frühgeschichtlichen Menschen. In: Loacker, N. Hrsg., Kindlers Enzyklopädie. Der Mensch. München, 259–312.
- Schultz, M. 1986: Die mikroskopische Untersuchung prähistorischer Skelettfunde. Anwendung und Aussagemöglichkeiten der differentialdiagnostischen Untersuchungen in der Paläopathologie. In: Archäologie und Museum 6. Liestal.
- Schultz, M. 1987: Spuren unspezifischen Entzündungen an prähistorischen und historischen Schädeln. Ein Beitrag zur Paläopathologie. Göttingen.
- Schultz, M. 1988: Methoden der Licht- und Elektronenmikroskopie. In: Knußmann, R. Hrsg., Anthropologie. Handbuch der vergleichenden Biologie des Menschen, Band I,1. Stuttgart – New York, 698–730.
- Schultz, M. 1988a: Paläopathologische Diagnostik. In: Knußmann, R. Hrsg., Anthropologie. Handbuch der vergleichenden Biologie des Menschen, Band I,1. Stuttgart – New York, 480–496.
- Schultz, M. 2001: Paleohistopathology of bone: A new approach to the study of ancient diseases. In: Yearbook American Journal of Physical Anthropology 116/44, 106–147.
- Schultz, M. 2003: Light Microscopic Analysis in Skeletal Paleopathology. In: Ortner, D. J. ed., Identification of Pathological Conditions in Human Skeletal Remains. London, 73–108.
- Schultz, M. 2011: Paläobiographik. In: Jüttemann, G. Hrsg., Biographische Diagnostik. Lengerich – Berlin – Bremen, 222–236.
- Schultz, M. – Drommer, R. 1983: Möglichkeiten der Präparatherstellung aus dem Gesichtschädelbereich für die makroskopische und mikroskopische Untersuchung unter Verwendung neuer Kunststofftechniken. *Experimentelle Mund-Kiefer-Gesichtschirurgie* 28, 95–97.
- Schultz, M. – Teschler-Nicola, M. 1987: Krankhafte Veränderungen an den Skelettfunden aus dem Karner der St. Martinkirche in Klosterneuburg, Niederösterreich I–IV. In: *Annalen des Naturhistorischen Museums in Wien* 89. Wien, 225–311.
- Sinclair, A. H. – Berta, P. – Palmer, M. S. – Hawkins, J. R. – Griffiths, B. L. – Smith, M. J. – Foster, J. W. – Frischauf, A. M. – Lovell-Badge, R. – Goodfellow, P. N. 1990: A gene from the human sex-determining region encodes a protein with homology to a conserved DNA-binding motif. *Nature* 346, 240–244.
- Sjovold, T. 1990. Estimation of Stature from Long Bones Utilizing the Line of Organic Correlation. *Human Evolution* 5, 431–447.
- Skalická, E. 2008. Uzavírání fonticulus anterior jako kritérium vývojové retardace dětí v minulosti. Rukopis bakalářské práce. Masarykova univerzita. Brno.
- Skalická, E. 2011. Uzavírání lebečních švů u staroslovanských populací. Rukopis magisterské diplomové práce. Masarykova univerzita. Brno.

- Sládek, V. – Makajevová, E. – Berner, M. 2017. Dental and skeletal age-at-death for non-adult and adult individuals from the Pohansko second church cemetery. In: Macháček, J. – Sládek, V. eds., *At the End of Great Moravia: Skeletons from the Second Church Cemetery at Pohansko-Břeclav (9th–10th Century AD)*. BAR International Series 2836. Oxford, 35–49.
- Slivka, M. 2004: K náboženskému synkretizmu v strednej Európe. In: Koziak, R. – Nemeš, J. eds., *Pohanstvo a kresťanstvo*. Bratislava, 147–161.
- Slivka, M. 2013: Pohľady do stredovekých dejín Slovenska (Res intrinsecus lectae). Martin.
- Smetánka, Z. 1992: Raněstředověký dvojhrób z Pražského hradu. *Archeologické rozhledy XLIV*, 560–566.
- Smetánka, Z. 2003: Archeologické etudy. Osmnáct kapitol o poznávání středověku. Praha.
- Smetánka, Z. 2016: Archeologické eseje a mikropříběhy. Praha.
- Smetánka, Z. – Hrdlička, – L. Blajerová, M. 1974: Výzkum slovanského pohřebiště za jízdnou Pražského hradu v roce 1973. Předběžná zpráva. *Archeologické rozhledy XXVI*, 386–405.
- Sotáková, M. 2007: Břeclav-Pohansko, poloha Lesní hrád. Spracovanie a analýza fragmentov mazanice z výskumu r. 2003 a 2004. Rukopis magisterské diplomové práce. Masarykova univerzita. Brno.
- Spradley, M. K. – Jantz, R. L. 2011: Sex estimation in forensic anthropology: skull versus postcranial elements. *Journal of Forensic Sciences* 56/2, 289–296.
- Srikanth, V. K. – Fryer, J. L. – Zhai, G. – Winzenberg, T. M. – Hosmer, D. – Jones, G. 2005: A meta – analysis of sex differences prevalence, incidence and severity of osteoarthritis. *Osteoarthritis and cartilage* 13/9, 769–781.
- Staeck, J. 2011: Breaching the Southern Wall: Excavations in the Southern Residential Zone. In: Macháček, J. – Ungerman, Š. Hrsg., *Praktische Funktion, gesellschaftliche Bedeutung und symbolischer Sinn der frühgeschichtlichen Zentralorte in Mitteleuropa. Studie zur Archäologie Europas* 14. Bonn, 119–124.
- Staňa, Č. 2006: Velkomoravská pohřebiště v Rajhradě a Rajhradcích. Katalog. Brno.
- Staščíková-Štukovská, D. 1997: Problematika vybraných typov veligradských (byzantsko-orientálnych) náušnic Veľkej Moravy z pohľadu doterajších výsledkov výskumu v Borovciach. In: Marsina, R. – Ruttkay, A. eds., *Svätopluk*. Nitra, 197–206.
- Staščíková-Štukovská, D. 2001: Vybrané nálezy z pohrebiska v Borovciach z pohľadu začiatkov kostrového pochovávaní staromoravských a nitrianských Slovanov. In: Galuška, L. – Kouřil, P. – Měřínský, Z. eds., *Velká Morava mezi východem a západem*. Brno, 371–388.
- Staščíková-Štukovská, D. – Ungerman, Š. 2009: Sklenené korálky z včasnostredovekého pohrebiska v Dolných Věstoniciach. In: Dresler, P. – Měřínský, Z. eds., *Archeologie doby hradištní v České a Slovenské republice. Archaeologia mediaevalis Moravica et Silesiana. Supplementum* 2. Brno, 136–149.
- Stein, F. 1967: Adelsgräber des achten Jahrhunderts in Deutschland. Text. In: *Germanischen Denkmäler der Völkerwanderungszeit. Serie A, Band 9*. Berlin.
- Stein, F. 1967a: Adelsgräber des achten Jahrhunderts in Deutschland. Tafeln. In: *Germanischen Denkmäler der Völkerwanderungszeit. Serie A, Band 9*. Berlin.
- Steinlechner, M. – Berger, B. – Niederstatter, H. – Parson, W. 2002: Rare failures in the amelogenin sex test. *International Journal of Legal Medicine* 116/2, 117–120.
- Steuer, H. 1982: Frühgeschichtliche Sozialstrukturen in Mitteleuropa. Göttingen.
- Steuer, H. 2004: Adelsgräber, Hoffraglegen und Grabraum um 700 im östlichen Merowingerreich – Widerspiegelung eines gesellschaftlichen Umbruchs. In: Nuber, U. Hrsg., *Der Südwesten im 8. Jahrhundert aus historischer und archäologischer Sicht*. Ostfildern, 193–217.
- Stloukal, M. 1962: Struktura obyvateľstva veľkomoravských Mikulčíc. *Archeologické rozhledy XIV*, 61–83.
- Stloukal, M. 1963: Gesundheitszustand des Gebisses bei der Population von grossmährischen Mikulčice. *Anthropologie* 3, 35–45.
- Stloukal, M. 1963a: První pohřebiště na hradišti „Valy“ u Mikulčíc. *Antropologický rozbor. Památky archeologické LIV*, 114–140.
- Stloukal, M. 1964: Čtvrté pohřebiště na hradišti „Valy“ u Mikulčíc, *Památky archeologické LV*, 479–505.
- Stloukal, M. 1967: Druhé pohřebiště na hradišti „Valy“ u Mikulčíc, *Památky archeologické LVIII*, 272–319.
- Stloukal, M. 1969: Třetí pohřebiště na hradišti „Valy“ u Mikulčíc. *Památky archeologické LX*, 498–532.
- Stloukal, M. 1981: Pohřebiště kolem 11. kostela na hradišti „Valy“ u Mikulčíc. *Památky archeologické LXXII*, 459–491.
- Stloukal, M. 1985: Antropologický materiál z pohřebiště Mikulčice – Klášterisko. *Památky archeologické LXXVI*, 390–423.
- Stloukal, M. 1987: Demografická charakteristika staroslovanských populací. *Historická demografie* 12, 29–38.
- Stloukal, M. 1987a: Paläodemographie der altslawischen Begräbnisstätten. *Feststellungen und Probleme*. Sborník Národního muzea v Praze Řada B – přírodní vědy XLIII/2-4, 166–170.

- Stloukal, M. – Hanáková, H. 1966:* Anthropologie der Slawen aus dem Gräberfeld in Nové Zámky. Slovenská archeológia XIV, 167–204.
- Stloukal, M. – Hanáková, H. 1974:* Antropologický výzkum pohřebiště ze 7.–8. století v Želovcích. Slovenská archeológia XXII, 129–185.
- Stloukal, M. – Vyhnanek, L. 1976:* Slované z velkomoravských Mikulčic. Praha.
- Stloukal, M. – Dobisíková, M. – Kuželka, V. – Stránská, P. – Velemínský, P. – Vyhnanek, L. – Zvára, K. 1999:* Antropologie. Příručka pro studium kostry. Praha.
- Stork, I. 1989:* Die frühmittelalterliche Siedlung zum Gräberfeld bei Lauchheim, Ostalbkreis. Archäologische Ausgrabungen in Baden-Württemberg 1989, 212–222.
- Stork, I. 1990:* Weitere Untersuchungen in der frühmittelalterlichen Siedlung »Mittelhofen« bei Lauchheim, Ostalbkreis. Archäologische Ausgrabungen in Baden-Württemberg 1990, 209–215.
- Stork, I. 1991:* Neues aus Lauchheim, Ostalbkreis. Archäologische Ausgrabungen in Baden-Württemberg 1991, 187–192.
- Stork, I. 1993:* Neue Siedlungsstrukturen und Holzbefunde in Lauchheim, Ostalpkreis. Archäologische Ausgrabungen in Baden-Württemberg 1993, 227–231.
- Stork, I. 1994:* Lauchheim, Ostalbkreis 1994 – frühe Phasen des großen Gräberfeldes der Merowingerzeit. Archäologische Ausgrabungen in Baden-Württemberg 1994, 212–216.
- Stork, I. 1997:* Friedhof und Dorf, Herrenhof und Adelsgrab. In: Die Alemannen. Stuttgart, 290–310.
- Stránská, P. – Velemínský, P. – Velemínská, J. 2008:* The state of dentition in Great Moravian Population – a comparison of the Mikulčice Centre and its Hinterland. In: Velemínský, P. – Poláček, L. eds., Studien zum Burgwall von Mikulčice VIII. Brno, 121–140.
- Strouhal, E. 1959:* Zdravotní stav chrupu pravekého člověka z hlediska jeho životních podmínek. Rukopis magisterské diplomové práce. Univerzita Karlova. Praha.
- Strouhal, E. – Horáčková, L. – Likovský, J. – Vargová, L. – Daneš, J. 2002:* Traces of leprosy from the Czech Kingdom. The Past and Present of Leprosy. Bradford.
- Strouhal, E. – Němečková, A. 2008:* Trpěli i dávní lidé nádory? Historie a paleopatologie nádorů, zvláště zhoubných. Praha.
- Stuart-Macadam, P. 1985:* Porotic hyperostosis: Representative of a childhood condition. American Journal of Physical Anthropology 66/4, 391–398.
- Stuart-Macadam, P. 1992:* Porotic hyperostosis: A new perspective. American Journal of Physical Anthropology 87/1, 39–47.
- Stuart-Macadam, P. – Glencross, B. – Kricun, M. 1998:* Traumatic bowing deformities in tubular bones. International Journal of Osteoarchaeology 8/4, 252–262.
- Stupnicka, E. – Baranowski, T. – Bender, W. 2006:* Wpływ czynników klimatycznych na procesy osadnicze w dolinach rzek środkowej Polski w okresie Rzymskim i we wczesnym średniowieczu. Archeologia Polski LI, 93–120.
- Su, H. – Lau, Y. F. 1993:* Identification of the transcriptional unit, structural organization, and promoter sequence of the human sex-determining region Y (SRY) gene, using a reverse genetic approach. American Journal of Human Genetics 52/1, 24–38.
- Sullivan, K. M. – Mannucci, A. – Kimpton, C. P. – Gill, P. 1993:* A rapid and quantitative DNA sex test: fluorescence-based PCR analysis of X-Y homologous gene amelogenin. Biotechniques 15/4, 636–638, 640–631.
- Světlík, I. – Dreslerová, D. – Tomášková, L. 2009:* Postupy zpracování vzorků a radiouhlíkové datování. In: Radioanalytické metody IAA /09./, Praha, 30–39.
- Svobodová, H. 1990:* Vegetace jižní Moravy v druhé polovině prvního tisíciletí. Archeologické rozhledy XLII, 170–205.
- Szameit, E. 1993:* Zu den frühmittelalterlichen Funden aus dem Tumulus I von Bernhardsthal. Niederösterreich, Archaeologia Austriaca 77, 121–126.
- Szostek, K. – Mądrzyk, K. – Cienkosz-Stepańczyk, B. 2015:* Strontium isotopes as an indicator of human migration – easy questions, difficult answers. Anthropological Review 78/2, 133–156.
- Szöke, B. M. 1992:* Karolingerzeitliche Gräberfelder I-II von Garabonc-Ófalu. In: Die Karolingerzeit im unteren Zalatal. Anteus 21, 41–203.
- Šikulová, V. 1959:* Moravská pohřebiště z mladší doby hradištní. Pravěk východní Moravy I-1958, 88–162, tab. 14–21.
- Šlancarová, V. 2018:* Středověký šperk. Archeologické nálezy z jižní Moravy. Brno.
- Šolle, M. 1966:* Stará Kouřim a projevy velkomoravské hmotné kultury v Čechách. Praha.

- Šťastná, A. 2015: Sexuální dimorfismus kosti pažní člověka. Rukopis bakalářské práce. Masarykova univerzita. Brno.
- Štefan, I. 2007: Změna pohřebního ritu v raném středověku jako archeologický a kulturně-antropologický problém. *Archeologické rozhledy* LIX, 806–836.
- Štefan, I. 2009: Frühmittelalterliche Sonderbestattungen in Böhmen und Mähren. *Archäologie der Randgruppen? Ethnographisch-archäologische Zeitschrift* 50, 139–162.
- Štefan, I. 2018: Pohanství a počátek křesťanství v Čechách: dialog historie a archeologie. In: Štefan, I.– Wihoda M. eds., *Kostel Panny Marie na Pražském hradě. Dialog nad počátky křesťanství v Čechách*. Praha, 146–171.
- Štefan, I. – Krutina, I. 2009: Raně středověké sídliště, hromadný hrob a pohřebiště na Budči (poloha Na Týnici). Ke vztahu archeologie a „událostní historie“. *Památky archeologické* C, 119–212.
- Švecová, R. 2000: Nálezy kostenej a parohovej industrie z predveľkomoravských a veľkomoravských sídlisk na Pohansku pri Břeclavi do roku 1995. *Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity* M5, 61–95.
- Thangaraj, K. – Reddy, A. G. – Singh, L. 2002: Is the amelogenin gene reliable for gender identification in forensic casework and prenatal diagnosis? *International Journal of Legal Medicine* 116/2, 121–123.
- Todd, M. 1999: *Germáni*. Praha.
- Tomková, K. 2003: Lidské ostatky v raně středověkých sídlištních situacích v Čechách. *Archeologie ve středních Čechách* 7, 573–604.
- Tomková, K. 2005: Pohřební ritus na Pražském hradě a jeho předpolích ve středověku a novověku – charakteristika a vývoj. In: *Castrum Pragense 7/I-1. Pohřbívání na Pražském hradě a jeho předpolích*. Praha, 159–200.
- Tomková, K – Stránská, P. 2011: K nestandardním projevům pohřebních aktivit na předpolí Pražského hradu. *Archeologie středních Čech* 15, 553–561.
- Tomková, K. – Vojtěchovská, I. 1998: Záchranné výzkumy na Levém Hradci a na katastru Žalova v letech 1955–1998. *Archeologie ve středních Čechách* 2, 367–379.
- Tovornik, V. 1980: Das Gräberfeld der Karantanisch-Köttlacher Kulturgruppe auf dem Georgenberg bei Micheldorf, Pol. Bezirk Kirchdorf/Krems. In: Holter, K. Hrsg., *Baiern und Slawen in Oberösterreich. Probleme der Landnahme und Besiedlung*. Linz, 81–132.
- Trefný, P. – Velemínský, P. 2008: Linear Enamel Hypoplasia in an Early Medieval Population of Great Moravia. In: Velemínský, P. – Poláček, L. eds., *Studien zum Burgwall von Mikulčice VIII*. Brno, 141–149.
- Trzeciecki, M. 2005: Znaleziiska ceramiky w grobach na wczesnośredniowiecznych cmentarzyskach szkieletowych na ziemiach polskich. *Študijné zvesti* 38, 53–68.
- Třeštlík, D. 2001: *Vznik Velké Moravy. Moravané, Čechové a střední Evropa v letech 791–871*. Praha.
- Tsaliki, A. 2008: Unusual Burials and Necrophobia: an Insight into the Burial Archaeology of Fear. In: Murphy E. ed., *Deviant Burial in the Archaeological Record*. Oxford, 1–16.
- Tuli, S. 1997: *Tuberculosis of the skeletal system (Bones, Joints, Spine and Bursal Sheaths)*. New Delhi.
- Tuli, S. – Srivastava, T. – Varma, B. – Sinha, G. 1967: Tuberculosis of spine. *Acta Orthopaedica Scandinavica* 38/1-4, 445–458.
- Uthoff, H. K. – Jaworski, Z. 1978: Bone loss in response to long-term immobilisation. *Bone & Joint Journal* 60/3, 420–429.
- Unger, J. 2003: Begräbnisriten vom 1. Bis 18. Jahrhundert in archäologischen Quellen Mährens. Ein Überblick. In: *Festschrift Sabine Felgenhauer-Schmiedt – Beiträge zur Mittelalterarchäologie Österreichs*, Beiheft 6/2003. Wien, 189–203.
- Unger, J. 2006: Pohřební ritus 1. až 20. století v Evropě z antropologicko-archeologické perspektivy. In: *Panoráma biologické a sociokulturní antropologie* 25. Brno.
- Ungerman, Š. 2002: Konstrukce honosných velkomoravských opasků. *Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity* M7, 93–121.
- Ungerman, Š. 2007: Raně středověké pohřebiště v Dolních Věstonicích-Na pískách. Rukopis dizertační práce. Masarykova univerzita. Brno.
- Ungerman, Š. 2007a: Amulety v dětských hrobech na raně středověkém pohřebišti v Dolních Věstonicích – Na Pískách. *Študijné zvesti* 42, 221–237.
- Urbanová, P. 2003: Rozlišení zvířecích a lidských kostí: Histologická komparativní studie pro forenzní antropologii a kriminalistiku. Rukopis diplomové magisterské práce. Masarykova univerzita. Brno.
- Üstündağ, H. 2009: Schmorl's nodes in a post medieval skeletal sample from Klostermarienberg, Austria. *International Journal of Osteoarchaeology* 19/6, 695–710.
- Vachunková, A. 2003: Kazivost a patologické změny chrupu na kosterních pozůstatcích ze satelitních pohřebišť Pohanska u Břeclavi. Rukopis diplomové práce. Masarykova univerzita. Brno.

- Vachůt, P. 2008: Historie archeologických výzkumů raně středověkých pohřebišť na území Moravy a Slezska. In: Měřínský, Z. – Klápště, J. eds., Moravskoslezská škola doktorských studií. Seminář 1. *Dissertationes Archaeologicae brunenses/Pragensesque. Supplementum I.* Brno, 175–186.
- Vallet, F. 1996: Die Ausstattung der Kindergräber. In: *Die Franken. Wegbereiter Europas. Vor 1500 Jahren: König Chlodwig und seine Erben, Teil 2.* Mainz, 712–715.
- van der Merwe, A. E. – Maat, G. Jr. – Steyn, M. 2010: Ossified haematomas and infectious bone changes on the anterior tibia: histomorphological features as an aid for accurate diagnosis. *International Journal of Osteoarchaeology* 20/2, 227–239.
- van Gennep, A. 1996: Přejímové rituály. Systematické studium rituálů. Praha.
- van Klinken, G. J. 1999: Bone Collagen Quality Indicators for Palaeodietary and Radiocarbon Measurements. *Journal of Archaeological Science* 26/6, 687–695.
- Váňa, Z. 1990: Svět slovanských bohů a démonů. Praha.
- Vanek, D. – Saskova, L. – Koch, H. 2009: Kinship and Y-chromosome analysis of 7th century human remains: novel DNA extraction and typing procedure for ancient material. *Croatian Medical Journal* 50/3, 286–295.
- Vaňharová, M. 2008: Determinace pohlaví u dětí a nedospělých jedinců z eneolitického pohřebiště Hoštice 1 za Hanou – analýza DNA. Rukopis dizertační práce. Masarykova univerzita. Brno.
- Vaňharová, M. 2011: Určení pohlaví dětí prostřednictvím analýzy DNA na pohřebišti Hoštice I za Hanou. In: Drozdová, E. ed., *Hoštice I za Hanou Výsledky antropologické analýzy pohřebiště lidu kultury zvoncovitých pohárů.* Brno, 104–120.
- Vaňharová, M. – Drozdová, E. 2008: Sex determination of skeletal remains of 4000 year old children and juveniles from Hoštice 1 za Hanou (Czech Republic) by ancient DNA analysis. *Anthropological Review* 71, 63–70.
- Vargová, L. 2001: Slovanské pohřebiště v Olomouci Nemilanech (morfologická a paleopatologická analýza). Rukopis dizertační práce. Masarykova univerzita. Brno.
- Vargová, L. – Horáčková, L. – Langová, J. 2003: Možnosti diagnostiky tuberkulózy v paleopatologických výzkumech. In: *Ve službách archeologie* 4, 285–292.
- Veizer, J. – Ala, D. – Azmy, K. – Bruckschen, P. – Buhl, D. – Bruhn, F. – Carden, G. A. – Diener, A. – Ebner, S. – Godderis, Y. 1999: $^{87}\text{Sr}/^{86}\text{Sr}$, $\delta^{13}\text{C}$ and $\delta^{18}\text{O}$ evolution of Phanerozoic seawater. *Chemical geology* 161/1, 59–88.
- Velemínský, P. – Dobisíková, M. – Stránská, P. – Trefný, P. – Likovský, J. 2009: The health status of the early medieval population of Greater Moravia in relations to social and economic structures. In: *Acta Universitatis Carolinae Medica Monographia* 156, 91–101.
- Vendtová, V. 1969: Slovanské osídlenie Pobedima a okolia. *Slovenská archeológia* XVII, 119–232.
- Vignatiová, J. 1972: Specializovaná výroba na velkomoravských sídlištích (rozbor na základě výrobních nástrojů). Rukopis dizertační práce. Masarykova univerzita. Brno.
- Vignatiová, J. 1977–78: Břeclav-Pohansko – jihozápadní předhradí (výzkum 1960–1962). Kostrové hroby. Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity E22-23, 135–154.
- Vignatiová, J. 1979: Předběžná zpráva o výsledcích záchranného výzkumu jihozápadního předhradí Břeclavi-Pohanska za léta 1975–1977. Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity E24, 95–108.
- Vignatiová, J. 1980: Součásti jezdecké výstroje z nálezů na Pohansku u Břeclavi. Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity E25, 161–198.
- Vignatiová, J. 1992: Břeclav-Pohansko II. Slovanské osídlení jižního předhradí. Brno.
- Vignatiová, J. 1993: Karolínské meče z Pohanska u Břeclavi. Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity E38, 91–109.
- Vignatiová, J. 1994: Výsledky archeologického výzkumu na jižním předhradí Pohanska u Břeclavi v roce 1992. *Jižní Morava* 30/33, 253–256.
- Vignatiová, J. 1995: Výzkumy na Pohansku u Břeclavi v letech 1991–1994. *Slovácko* XXXVII, 107–118.
- Vignatiová, J. 1995a: Marginálie k pohřebnímu ritu na jižním předhradí Pohanska. Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity E40, 111–118.
- Vignatiová, J. 1996: Výsledky výzkumu jižního předhradí Břeclavi Pohanska v r. 1994. *Jižní Morava* 32/35, 297–299.
- †Vignatiová, J. – Klaníková, E. 2001: Předběžná zpráva o výsledcích archeologického výzkumu na jižním předhradí Pohanska u Břeclavi v letech 1991–1994. In: Měřínský, Z. ed., *Konference Pohansko 1999.* Brno, 21–38.
- Vilímovská, D. 1993: Pokus o určení pohlaví na podkladě dentice dětských koster z Rajhradu. Rukopis diplomové práce. Univerzita Karlova. Praha.
- Waldron, T. 1998: An unusual cluster of meningiomas? *International Journal of Osteoarchaeology* 8/3, 213–217.
- Waldron, T. 2009: *Paleopathology.* Cambridge.

- Walker, P. L. 1989: Cranial injuries as evidence of violence in prehistoric southern California. *American Journal of Physical Anthropology* 80/3, 313–323.
- Walker, P. L. – Bathurst, R. R. – Richman, R. – Gjerdrum, T. – Andrusenko, V. A. 2009: The causes of porotic hyperostosis and cribra orbitalia: A reappraisal of the iron-deficiency-anemia hypothesis. *American Journal of Physical Anthropology* 139/2, 109–125.
- Walters, G. – Coumas, J. M. – Akins, C. M. – Ragland, R. L. 1991: Magnetic resonance imaging of acute symptomatic Schmorl's node formation. *Pediatric emergency care* 7/5, 294–296.
- Wapler, U. – Crubézy, E. – Schultz, M. 2004: Is cribra orbitalia synonymous with anemia? Analysis and interpretation of cranial pathology in Sudan. *American Journal of Physical Anthropology* 123/4, 333–339.
- Wayne, R. K. – Leonard, J. A. – Cooper, A. 1999: Full of Sound and Fury: The Recent History of Ancient DNA. *Annual Review of Ecology and Systematics* 30, 457–477.
- Weiss, E. – Jurmain, R. 2007: Osteoarthritis revisited: a contemporary review of aetiology. *International Journal of Osteoarchaeology* 17/5, 437–450.
- Welinder, S. 1988–1989: An Experiment with the Analysis of Sex and Gender of cremated bones. *TOR* 22, 29–41.
- Wenham, S. J. 1989: Anatomical Interpretation of Anglo-Saxon Weapon Injuries. In: Hawkes, S. C. ed., *Weapons and Warfare in Anglo-Saxon England*. Oxford, 123–139.
- Wentz, R. – De Grummond, N. 2009: Life on horseback: palaeopathology of two Scythian skeletons from Alexandropol, Ukraine. *International Journal of Osteoarchaeology* 19/1, 107–115.
- Weston, D. A. 2008: Investigating the specificity of periosteal reactions in pathology museum specimens. *American Journal of Physical Anthropology* 137/1, 48–59.
- Weston, D. A. 2009: Brief communication: Paleohistopathological analysis of pathology museum specimens: Can periosteal reaction microstructure explain lesion etiology? *American Journal of Physical Anthropology* 140/1, 186–193.
- White, T. D. – Folkens, P. A. 2005: *The human bone manual*. Amsterdam – Boston – Heidelberg – London – New York – Oxford – Paris – San Diego – San Francisco – Singapore – Sydney – Tokyo.
- Whiteman, M. – Hong, H. S. – Jenner, A. – Halliwell, B. 2002: Loss of oxidized and chlorinated bases in DNA treated with reactive oxygen species: implications for assessment of oxidative damage in vivo. *Biochemical and Biophysical Research Communications* 296/4, 883–889.
- Wihoda, M. 2007: Kníže a jeho věrní. Kosmas o světě předáků a urozených. In: Šlechta, moc a reprezentace ve středověku. *Colloquia mediaevalia Pragensia* 9. Praha, 11–29.
- Wilczak, C. A. – Kennedy, K. A. R. 1998: Mostly MOS: technical aspects of identification of skeletal markers of occupational stress. In: Reichs, K. J. ed., *Forensic Osteology Advance in the Identification of Human Remains*. Springfield, 461–490.
- Willerslev, E. – Cooper, A. 2005: Ancient DNA. *Proceedings of the Royal Society B: Biological Sciences* 272/1558, 3–16.
- Williams, F. – Manek, N. – Sambrook, P. – Spector, T. – Macgregor, A. 2007: Schmorl's nodes: common, highly heritable, and related to lumbar disc disease. *Arthritis Care & Research* 57/5, 855–860.
- Wood, I. 1996: Die Franken und ihr Erbe - »Translatio Imperii«. In: *Die Franken. Wegbereiter Europas. Vor 1500 Jahren: König Chlodwig und seine Erben, Teil 1*. Mainz, 358–364.
- Wood, J. W. – Milner, G. R. – Harpending, H. C. – Weiss, K. M. – Cohen, M. N. – Eisenberg, L. E. – Hutchinson, D. L. – Jankauskas, R. – Cesnys, G. – Gintautas et al. 1992: The Osteological Paradox: Problems of Inferring Prehistoric Health from Skeletal Samples [and Comments and Reply]. *Current Anthropology* 33/4, 343–370.
- Yang, D. Y. – Watt, K. 2005: Contamination controls when preparing archaeological remains for ancient DNA analysis. *Journal of Archaeological Science* 32, 331–336.
- Ye, J. – Ji, A. – Parra, E. J. – Zheng, X. – Jiang, C. – Zhao, X. – Hu, L. – Tu, Z. 2004: A simple and efficient method for extracting DNA from old and burned bone. *Journal of Forensic Sciences* 49/4, 754–759.
- Zeller, K. 1988: Bestattungsformen und Beigabensitte. In: *Die Bajuwaren. Von Severin bis Tassilo 488–788*. München, 229–236.
- Zeman, T. 2011. Rozdíly v robusticitě svalstva u různých profesí moravské středohradištní populace. Rukopis diplomové práce. Masarykova univerzita. Brno.
- Zink, A. R. – Grabner, W. – Nerlich, A. G. 2005: Molecular identification of human tuberculosis in recent and historic bone tissue samples: The role of molecular techniques for the study of historic tuberculosis. *American Journal of Physical Anthropology* 126/1, 32–47.
- Zoll-Adamikowa, H. 1971: *Wczesnośredniowieczne cmentarzyska skieletovwie Malopolski II*. Wrocław – Warszawa – Kraków – Gdańsk.

- Zoll-Adamikowa, H. 1991: Frühmittelalterliche Bestattungen der Würdenträger in Polen (Mitte des 10. bis Mitte des 12. Jh.). *Przeegląd Archeologiczny* 38, 109–136.
- Żołędzewska, M. – Gronkiewicz, S. – Dobosz, T. 2002: Comparison of various decalcifiers in preparation of DNA from human rib bones. *Anthropological Review* 65, 75–80.
- Zupanič Pajnič, I. – Pogorelc, B. G. – Balažič, J. – Zupanc, T. – Štefanič, B. 2012: Highly efficient nuclear DNA typing of the World War II skeletal remains using three new autosomal short tandem repeat amplification kits with the extended European Standard Set of loci. *Croatian Medical Journal* 53, 17–23.

15.5 Internetové elektronické zdroje

Archeologie Žatce, Archeologický ústav AV ČR Praha:

http://www.arup.cas.cz/cz/vyzkum/zatec_vyzkum.html [cit. 15.2. 2011].

Geologická mapa:

http://www.geology.cz/app/ciselniky/lokalizace/show_map.php?mapa=g50zj&y=582235&x=1214348&r=1500&s=1&legselect=0 [cit. 10.1. 2011].

Mapa nadmorská výška:

<http://sgi.nahlizenidokn.cuzk.cz/marushka/default.aspx?themeid=3&MarExtent=-990320.44597457629-1239836-346646.55402542371-923033&MarWindowName=Marushka> [cit. 10.1. 2011].

Pedologická mapa:

http://www.nature.cz/publik_syst2/files08/3423.pdf [cit. 10.1. 2011].

Past:

<http://folk.uio.no/ohammer/past/> [cit. 18.2. 2011].

POHAN DATA SERVER:

<http://archeodata.phil.muni.cz/pos/PosMain.jsf> (heslový přístup).

Pôdohospodársky poradenský systém:

<http://www.agroporadenstvo.sk/rv/poda/fluvizem.htm?start> [cit. 10.1. 2011].

Promega:

<http://www.promega.com/products/genetic-identity/dna-quantitation-for-genetic-identity/plexor-hy-system/> [cit. 27. 6. 2011].

Základy statistiky:

<http://files.cfkr.eu/200000080-0f29110223/ZAKLADYstatistikySKRIPTA2.pdf> [cit. 10.2. 2011].

15.6 Technické manuály

Plexor® HY System for the Applied Biosystems 7500 and 7500 FAST Real-Time PCR Systems.

INSTRUCTIONS FOR USE OF PRODUCTS DC1000 AND DC1001. USA, revize 11/07. Part# TM293. Promega Corporation.

TaqMan® Copy Number Assays Protocol. Life Technologies Corporation. Part Number 4397425 Rev. D 09/2010.

PowerPlex® ESX 17 System. INSTRUCTIONS FOR USE OF PRODUCTS DC6720 AND DC6721. Revised 5/12. Part# TMD024. Promega Corporation.

PowerPlex® ESI 17 System. INSTRUCTIONS FOR USE OF PRODUCTS DC6780 AND DC6781. Revised 5/12. Part# TMD028. Promega Corporation.